

USTAWA
z dnia 23 stycznia 2004 r.

Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego¹⁾

Opracowano na podstawie: Dz.U. z 2004 r. Nr 25, poz. 219, z 2006 r. Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 25, poz. 162, Nr 112, poz. 766.

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa zasady i tryb przeprowadzania w Rzeczypospolitej Polskiej wyborów do Parlamentu Europejskiego, zwanych dalej „wyborami”, a także warunki wykonywania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego, jego wygaśnięcia oraz utraty.

Art. 2.

1. Wybory są wolne, powszechne, bezpośrednie, proporcjonalne oraz przeprowadzane w głosowaniu tajnym.
2. W wyborach głosować można tylko raz.

Art. 3.

1. W Rzeczypospolitej Polskiej wybiera się 54 posłów do Parlamentu Europejskiego.
2. Posłów do Parlamentu Europejskiego wybiera się na 5 lat.

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu, ustawę z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, ustawę z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, ustawę z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, ustawę z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, ustawę z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawę z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym.

Przepisy niniejszej ustawy wdrażają postanowienia dyrektywy Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r., ustanawiającej szczegółowe warunki wykonywania prawa do głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami.

Art. 4.

Posłowie do Parlamentu Europejskiego są przedstawicielami Narodów państw Unii Europejskiej; nie są związani żadnymi instrukcjami i nie mogą być odwołani.

Art. 5.

Mandatu posła do Parlamentu Europejskiego nie można łączyć ze sprawowaniem stanowiska lub pełnieniem funkcji określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej.

Art. 6.

1. Mandatu posła do Parlamentu Europejskiego nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła na Sejm albo senatora.
2. Poseł do Parlamentu Europejskiego nie może być jednocześnie w Rzeczypospolitej Polskiej członkiem Rady Ministrów ani sekretarzem stanu oraz zajmować stanowiska lub pełnić funkcji, których, stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw, nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła na Sejm albo senatora.

Rozdział 2**Prawa wyborcze****Art. 7.**

1. Prawo wybierania (czynne prawo wyborcze) posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma każdy obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.
2. Nie mają prawa wybierania osoby:
  - 1) pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu;
  - 2) pozbawione praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
  - 3) ubezwłasnowolnione prawomocnym orzeczeniem sądu.

Art. 8.

1. Prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ma również obywatel Unii Europejskiej niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz, zgodnie z prawem, stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej i został ujęty w stałym rejestrze wyborców, o którym mowa w ustawie z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Pol-

skiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499, z późn. zm.²⁾), zwanym dalej „rejestrzem wyborców”.

2. Prawa wybierania nie ma osoba pozbawiona praw wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim Unii Europejskiej, którego jest obywatelem.

Art. 9.

1. Prawo wybieralności (bierne prawo wyborcze) do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje osobie mającej prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, nie była karana za przestępstwo popełnione umyślnie, ścigane z oskarżenia publicznego i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.
2. Nie mają prawa wybieralności osoby, wobec których wydano prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające utratę prawa wybieralności, o którym mowa w art. 21a ust. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. Nr 218, poz. 1592 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 25, poz. 162).

Rozdział 3

Zarządzanie wyborów

Art. 10.

1. Wybory posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej odbywają się w okresie wyborczym ustalonym w przepisach prawa Unii Europejskiej.
2. Wybory posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej zarządza Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze postanowienia, nie później niż na 90 dni przed dniem wyborów, wyznaczając ich datę na dzień wolny od pracy przypadający w okresie wyborczym, o którym mowa w ust. 1.

Art. 11.

1. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej o zarządzeniu wyborów podaje się do wiadomości publicznej i ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia zarządzenia wyborów.
2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1, Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określa dni, w których upływają terminy wykonania czynności wyborczych przewidzianych w ustawie (kalendarz wyborczy). W postanowieniu podaje się liczbę posłów do Parlamentu Europejskiego wybieranych w Rzeczypospolitej Polskiej.

---

²⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 74, poz. 786, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 113, poz. 984 i Nr 127, poz. 1089 oraz z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188.

3. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 1, podaje do wiadomości publicznej w formie obwieszczenia postanowienie, o którym mowa w ust. 1, wraz z informacją o okręgach wyborczych oraz siedzibach okręgowych komisji wyborczych.

Rozdział 4

Komisje wyborcze

Art. 12.

Wybory przeprowadzają:

- 1) Państwowa Komisja Wyborcza powołana na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „Ordynacją wyborczą do Sejmu i do Senatu”;
- 2) okręgowe komisje wyborcze;
- 3) rejonowe komisje wyborcze;
- 4) obwodowe komisje wyborcze.

Art. 13.

1. Do zadań Państwowej Komisji Wyborczej należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;
- 2) powoływanie okręgowych i rejonowych komisji wyborczych oraz rozwiązywanie okręgowych, rejonowych i obwodowych komisji wyborczych po wykonaniu ich ustawowych zadań;
- 3) rozpatrywanie skarg na działalność okręgowych komisji wyborczych;
- 4) ustalanie wzorów urzędowych formularzy oraz druków wyborczych, a także wzorów pieczęci okręgowych, rejonowych i obwodowych komisji wyborczych;
- 5) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania i wyniku wyborów w zakresie określonym przepisami ustawy;
- 6) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie.

2. Państwowa Komisja Wyborcza określa terytorialny zasięg działania rejonowych komisji wyborczych na obszarze danego okręgu wyborczego oraz ich siedziby.

3. Państwowa Komisja Wyborcza ustala regulaminy okręgowych, rejonowych i obwodowych komisji wyborczych, określając w nich w szczególności zasady i tryb pracy oraz sposób wykonywania zadań, w tym związanych ze sprawowaniem nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego.

4. Państwowa Komisja Wyborcza wydaje wytyczne wiążące komisje wyborcze niższego stopnia oraz wyjaśnienia dla organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego, a także podległych im jednostek organizacyjnych wykonujących zadania związane z przeprowadzeniem wyborów, jak i dla komitetów wyborczych oraz nadawców radiowych i telewizyjnych.

5. Państwowa Komisja Wyborcza uchyla uchwały okręgowych komisji wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodne z jej wytycznymi i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpoznania bądź podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.
6. Państwowa Komisja Wyborcza może utworzyć na czas wyborów swoją inspekcję i określić jej zadania lub powierzyć wykonywanie jej zadań inspekcji rejonowej komisji wyborczej. Do osób powołanych w skład inspekcji stosuje się odpowiednio przepisy art. 27 ust. 1 i 3-5.
7. Państwowa Komisja Wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 14.

Państwowa Komisja Wyborcza może określić warunki oraz sposób wykorzystywania techniki elektronicznej przy ustalaniu wyników głosowania i wyniku wyborów oraz tryb przekazywania danych z protokołów za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych.

Art. 15.

Państwowa Komisja Wyborcza publikuje opracowanie statystyczne zawierające szczegółowe informacje o wynikach głosowania i wynikach wyborów oraz udostępnia wyniki głosowania i wyniki wyborów w postaci elektronicznej po kosztach własnych.

Art. 16.

1. Do zadań okręgowej komisji wyborczej należy:
  - 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;
  - 2) rejestrowanie okręgowych list kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego;
  - 3) zarządzanie druku kart do głosowania;
  - 4) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania w okręgu wyborczym;
  - 5) rozpatrywanie skarg na działalność rejonowych komisji wyborczych;
  - 6) zapewnienie wykonania zadań wyborczych we współdziałaniu z właściwymi wojewodami i organami jednostek samorządu terytorialnego;
  - 7) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie lub zleconych przez Państwową Komisję Wyborczą.
2. Okręgowa komisja wyborcza uchyla uchwały rejonowych komisji wyborczych podjęte z naruszeniem prawa lub niezgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej i przekazuje sprawę właściwej komisji do ponownego rozpoznania bądź podejmuje rozstrzygnięcie w sprawie.
3. Okręgowa komisja wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 17.

1. W skład okręgowej komisji wyborczej wchodzi od 7 do 9 sędziów, w tym z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy powołany na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz.U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547). W skład komisji może także być powołany sędzia w stanie spoczynku, który nie ukończył 70 lat.
2. Sędziów do składu komisji, poza osobami pełniącymi funkcję komisarzy wyborczych, zgłasza Minister Sprawiedliwości, w liczbie uzgodnionej z Państwową Komisją Wyborczą, najpóźniej w 52 dniu przed dniem wyborów.
3. Państwowa Komisja Wyborcza powołuje okręgowe komisje wyborcze najpóźniej w 48 dniu przed dniem wyborów.
4. W razie braku możliwości pełnienia funkcji przewodniczącego komisji przez komisarza wyborczego komisja wybiera spośród swoich członków przewodniczącego.
5. Pierwsze posiedzenie komisji organizuje, z upoważnienia Państwowej Komisji Wyborczej, dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej miejscowo dla siedziby komisji.
6. Komisja na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród swoich członków dwóch zastępców przewodniczącego komisji. Funkcję sekretarza okręgowej komisji wyborczej pełni dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej miejscowo dla siedziby komisji albo osoba przez niego wskazana. Sekretarz uczestniczy w pracach komisji z głosem doradczym.
7. Skład komisji podaje się niezwłocznie do wiadomości wyborców w sposób zwyczajowo przyjęty.
8. Obsługę i warunki techniczno-administracyjne pracy okręgowej komisji wyborczej zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze.

Art. 18.

1. Wygaśnięcie członkostwa w okręgowej komisji wyborczej następuje wskutek:
  - 1) zrzeczenia się członkostwa;
  - 2) wystąpienia przyczyn, o których mowa w art. 26 ust. 2;
  - 3) śmierci członka komisji;
  - 4) odwołania przez Państwową Komisję Wyborczą, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, członka komisji zgłoszonego w trybie, o którym mowa w art. 17 ust. 2.
2. Uzupełnienie składu komisji następuje w trybie i na zasadach określonych w przepisach o jej powołaniu. Przepis art. 17 ust. 7 stosuje się odpowiednio.

Art. 19.

1. Do zadań rejonowej komisji wyborczej należy:
  - 1) sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem prawa wyborczego;

- 2) zapewnienie dostarczenia kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym;
  - 3) zapewnienie wykonania zadań wyborczych we współdziałaniu z organami jednostek samorządu terytorialnego;
  - 4) rozpatrywanie skarg na działalność obwodowych komisji wyborczych;
  - 5) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania oraz przekazywanie ich właściwej okręgowej komisji wyborczej;
  - 6) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie lub zleconych przez okręgową komisję wyborczą albo Państwową Komisję Wyborczą.
2. Jeżeli właściwe organy gminy nie wykonują w terminie, w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji obwodowych, właściwa rejonowa komisja wyborcza wzywa te organy do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania i powiadamia o tym właściwą okręgową komisję wyborczą.
3. Rejonowa komisja wyborcza podejmuje uchwały w zakresie swoich ustawowych uprawnień.

Art. 20.

1. W skład rejonowej komisji wyborczej wchodzi 5 sędziów, w tym z urzędu, jako jej przewodniczący, komisarz wyborczy powołany na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw. W skład komisji może także być powołany sędzia w stanie spoczynku, który nie ukończył 70 lat.
2. Do powoływania rejonowej komisji wyborczej i wygaśnięcia członkostwa w komisji oraz organizacji jej pracy stosuje się odpowiednio art. 17 ust. 2-8 i art. 18, z tym że komisja wybiera jednego zastępcę przewodniczącego.

Art. 21.

Rejonowa komisja wyborcza może utworzyć na czas wyborów swoją inspekcję i określić jej zadania. Do osób powołanych w skład inspekcji stosuje się odpowiednio przepisy art. 27 ust. 1 i 3-5.

Art. 22.

Rejonowa komisja wyborcza może powołać, w trybie i na zasadach określonych przez Państwową Komisję Wyborczą, pełnomocników wykonujących zadania, o których mowa w art. 116 ust. 2.

Art. 23.

Państwowa Komisja Wyborcza określa obszar danego okręgu wyborczego, na którym okręgowa komisja wyborcza wykonuje także zadania rejonowej komisji wyborczej.

Art. 24.

Do zadań obwodowych komisji wyborczych należy:

- 1) przeprowadzenie głosowania w obwodzie;
- 2) czuwanie w dniu wyborów nad przestrzeganiem prawa wyborczego w miejscu i czasie głosowania;
- 3) ustalanie i ogłaszanie wyników głosowania w obwodzie i przekazywanie ich właściwej rejonowej komisji wyborczej.

Art. 25.

Do powoływania obwodowych komisji wyborczych i wygaśnięcia członkostwa w komisji oraz organizacji ich pracy stosuje się odpowiednio przepisy art. 48 ust. 1-8 i 11, art. 49 i art. 50 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu oraz przepisy wykonawcze wydane na ich podstawie.

Art. 26.

1. Można być członkiem tylko jednej komisji wyborczej. Nie mogą być członkami komisji kandydaci na posłów do Parlamentu Europejskiego, pełnomocnicy wyborczy i pełnomocnicy finansowi komitetów wyborczych oraz mężowie zaufania.
2. Członkowie komisji tracą członkostwo w komisji z dniem podpisania zgody na kandydowanie na posła do Parlamentu Europejskiego bądź objęcia funkcji pełnomocnika lub męża zaufania, o których mowa w ust. 1.
3. Członkowie komisji nie mogą prowadzić kampanii wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz list kandydatów.

Art. 27.

1. Członkom komisji wyborczych przysługują:
  - 1) diety i zwrot kosztów podróży i noclegów;
  - 2) zryczałtowane diety za czas związany z wykonywaniem zadań członka komisji w przypadku członków okręgowych i rejonowych komisji wyborczych oraz za czas związany z przeprowadzeniem głosowania oraz ustaleniem wyników głosowania w przypadku członków obwodowych komisji wyborczych.
2. Członkom Państwowej Komisji Wyborczej, a także przewodniczącym okręgowych i rejonowych komisji wyborczych, którzy pełnią funkcje z urzędu jako komisarze wyborczy, nie przysługują zryczałtowane diety, o których mowa w ust. 1 pkt 2.
3. Członkowi obwodowej komisji wyborczej, w związku z wykonywaniem zadań, przysługuje zwolnienie od pracy do 5 dni z zachowaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz uprawnień ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.

4. Członkowie komisji wyborczych korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych i ponoszą odpowiedzialność jak funkcjonariusze publiczni.
5. Członkom komisji wyborczych przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu zadań tych komisji na podstawie przepisów o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach.

Art. 28.

Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz szczegółowe zasady, na których przysługują diety, zryczałtowane diety, o których mowa w art. 27 ust. 1, zwrot kosztów podróży i noclegów oraz warunki obniżania wysokości diet członków okręgowych i rejonowych komisji wyborczych w przypadku nieuczestniczenia w wykonywaniu części zadań komisji, a także tryb udzielania dni wolnych od pracy, o których mowa w art. 27 ust. 3. Rozporządzenie określi również wysokość oraz szczegółowe zasady, na których przysługują diety, zryczałtowane diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów, a także tryb udzielania dni wolnych od pracy osobom powołanym w skład inspekcji, o których mowa w art. 13 ust. 6 oraz art. 21.

Art. 29.

Obsługę administracyjną i warunki techniczno-materialne pracy obwodowej komisji wyborczej oraz wykonanie zadań związanych z organizacją i przeprowadzaniem wyborów na obszarze gminy zapewnia wójt lub burmistrz (prezydent miasta) jako zadanie zlecone gminie.

Art. 30.

1. Jednostki organizacyjne sprawujące trwałe zarząd nieruchomości państwowych i komunalnych są obowiązane udostępnić bezpłatnie pomieszczenia wskazane przez:
  - 1) dyrektora właściwej miejscowo delegatury Krajowego Biura Wyborczego - z przeznaczeniem na siedziby okręgowych i rejonowych komisji wyborczych;
  - 2) wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) - z przeznaczeniem na siedziby obwodowych komisji wyborczych.
2. Pomieszczenia przeznaczone na siedziby okręgowych, rejonowych i obwodowych komisji wyborczych powinny być łatwo dostępne dla osób niepełnosprawnych.
3. Na siedziby komisji wyborczych można również wyznaczyć pomieszczenia innych podmiotów niż wymienione w ust. 1, po uprzednim porozumieniu z zarządzającymi tymi pomieszczeniami.
4. Przepisy ust. 1-3 i art. 29 stosuje się odpowiednio do kapitanów polskich statków morskich oraz do konsulów.

Art. 31.

Lokale obwodowych komisji wyborczych dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych zapewnia wójt lub burmistrz (prezydent miasta). Do lokali tych stosuje się przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 53 ust. 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Rozdział 5**Spis wyborców****Art. 32.**

1. Osoby, którym przysługuje prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, wpisuje się do spisu wyborców.
2. Wyborca może być wpisany tylko do jednego spisu wyborców.

Art. 33.

1. Spis wyborców jest sporządzany i aktualizowany przez gminę, jako zadanie zlecone, na podstawie rejestru wyborców.
2. Spis wyborców dzieli się na część A i część B.
3. Część A spisu wyborców obejmuje obywateli polskich. W tej części spisu wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.
4. Część B spisu wyborców obejmuje obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, którym przysługuje prawo wybierania posłów do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej. W tej części spisu wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz adres zamieszkania wyborcy w gminie.
5. Spis wyborców sporządza się w 2 egzemplarzach, oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, według miejsca zamieszkania wyborców, najpóźniej w 14 dni przed dniem wyborów.
6. Jeden egzemplarz spisu wyborców przekazuje się w przeddzień wyborów przewodniczącemu właściwej obwodowej komisji wyborczej.

Art. 34.

1. Wyborca niepełnosprawny, na swój wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 10 dni przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w których znajdują się lokale, o których mowa w art. 31, na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania.
2. We wniosku, o którym mowa w ust. 1, podaje się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.

Art. 35.

1. Do wyborców przebywających czasowo na obszarze gminy w okresie obejmującym dzień wyborów, a także do wyborców nigdzie niezamieszkałych przebywających na obszarze gminy w tym okresie stosuje się odpowiednio przepisy art. 19 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.
2. Do sporządzania spisów wyborców w szpitalach i zakładach pomocy społecznej stosuje się odpowiednio przepisy art. 20 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.
3. Do sporządzania spisów wyborców w zakładach karnych i aresztach śledczych stosuje się odpowiednio przepisy art. 20 ust. 3 - 5 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.
4. Do żołnierzy pełniących zasadniczą lub okresową służbę wojskową oraz pełniących służbę w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych lub odbywających ćwiczenia i przeszkolenie wojskowe, a także do ratowników odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej poza miejscem stałego zamieszkania, do policjantów z jednostek skoszarowanych, funkcjonariuszy Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz Służby Więziennej pełniących służbę w systemie skoszarowanym stosuje się odpowiednio przepisy art. 21 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu oraz przepisy wykonawcze wydane na jego podstawie.
5. O dopisaniu lub wpisaniu do spisu wyborców osób, o których mowa w ust. 1-4, niezwłocznie zawiadamia się urząd gminy właściwy ze względu na miejsce ich stałego zamieszkania lub ostatniego zameldowania na pobyt stały.

Art. 36.

1. Wyborcy przebywający na polskich statkach morskich znajdujących się w podróży w dniu wyborów wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez kapitana statku.
2. Wpisu dokonuje się na podstawie wniosku wyborcy zgłoszonego najpóźniej w 5 dniu przed dniem wyborów. Wniosek powinien zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL lub numer ważnego polskiego paszportu oraz adres zamieszkania, a w przypadku obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim, numer innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość, a także miejsce i datę jego wydania oraz miejsce wpisania wyborcy do rejestru wyborców.
3. Przepis art. 38 stosuje się odpowiednio do wyborców przebywających na polskich statkach morskich, z tym że zaświadczenie wydaje kapitan statku, który sporządził spis wyborców.
4. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu wyborców, o którym mowa w ust. 1, a także sposób powiadamiania urzędów gmin o objętych spisem wyborców osobach stale zamieszkałych w kraju i sposób wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania.

Art. 37.

1. Wyborcy przebywający za granicą i posiadający ważne polskie paszporty lub w przypadku obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, posiadający ważny paszport lub inny dokument stwierdzający tożsamość, wpisywani są do spisu wyborców sporządzanego przez właściwego terytorialnie konsula.
2. Wpisu dokonuje się na podstawie osobistego zgłoszenia wniesionego ustnie, pisemnie, telefonicznie, telegraficznie lub telefaksem. Zgłoszenie powinno zawierać nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia oraz miejsce stałego zamieszkania wyborcy, numer ważnego paszportu, a także miejsce i datę jego wydania, lub w przypadku obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, numer innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość, a także miejsce i datę jego wydania oraz miejsce wpisania wyborcy do rejestru wyborców. Zgłoszenia można dokonać najpóźniej w 5 dniu przed dniem wyborów.
3. Przepis art. 38 stosuje się odpowiednio do wyborców, o których mowa w ust. 1, z tym że zaświadczenie wydaje konsul, który sporządził spis wyborców.
4. Minister właściwy do spraw zagranicznych, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, określi, w drodze rozporządzenia, sposób sporządzania i aktualizacji spisu wyborców, o którym mowa w ust. 1, a także sposób powiadamiania urzędów gmin o objętych spisem wyborców osobach stale zamieszkałych w kraju i sposób wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania.

Art. 38.

1. Wyborca zmieniający miejsce pobytu przed dniem wyborów otrzymuje na swoje żądanie zaświadczenie o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów.
2. Do wydawania zaświadczeń o prawie do głosowania w miejscu pobytu w dniu wyborów stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Art. 39.

1. Spis wyborców jest udostępniany, na pisemny wniosek, do wglądu w urzędzie gminy albo w siedzibie organu, który spis sporządził.
2. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) albo organ, który sporządził spis wyborców, powiadamia wyborców, w sposób zwyczajowo przyjęty, o sporządzeniu spisu oraz o miejscu, czasie i formie jego udostępniania.

Art. 40.

1. Każdy może wnieść odpowiednio do wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo do organu, który sporządził spis wyborców, reklamację w sprawie nieprawidłowości sporządzenia spisu, w szczególności w sprawie:
  - 1) pominięcia wyborcy w spisie;
  - 2) wpisania do spisu osoby, która nie ma prawa wybierania;

- 3) niewłaściwych danych o osobach wpisanych do spisu.
2. Reklamację wnosi się pisemnie lub ustnie do protokołu.
3. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) jest obowiązany rozpatrzyć reklamację w terminie 3 dni od dnia jej wniesienia i wydać decyzję w sprawie.
4. Decyzję wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie wnoszącemu reklamację, a gdy dotyczy ona innych osób - również tym osobom.
5. Na decyzję nieuwzględniającą reklamacji lub powodującą skreślenie ze spisu wnoszący reklamację bądź osoba skreślona ze spisu może wnieść, w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji, skargę za pośrednictwem wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) do właściwego miejscowo sądu rejonowego.
6. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) przekazuje sądowi niezwłocznie skargę wraz z decyzją i aktami sprawy. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) może też niezwłocznie zmienić lub uchylić swoją decyzję, jeżeli uzna skargę w całości za zasadną.
7. Sąd rozpoznaje skargę, o której mowa w ust. 5, w postępowaniu nieprocesowym, w terminie 3 dni od dnia jej doręczenia. Odpis postanowienia sądu doręcza się osobie, która wniosła skargę, oraz wójtowi lub burmistrzowi (prezydentowi miasta). Od postanowienia sądu nie przysługuje środek prawny.
8. Reklamacje w sprawach spisu wyborców dotyczącego osób, o których mowa w art. 36 ust. 1 i art. 37 ust. 1, rozpatrują odpowiednio kapitan statku albo konsul. Od decyzji podjętych w tych sprawach nie przysługuje środek prawny.

Art. 41.

Minister właściwy do spraw administracji publicznej, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób sporządzenia i udostępniania spisu wyborców, ustalając w szczególności:
  - a) wzór spisu,
  - b) metody aktualizacji spisu,
  - c) wzór wniosku o udostępnienie spisu,
  - d) wzory wykazów wyborców przebywających w szpitalach, zakładach opieki społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, w których utworzono obwody głosowania,
  - e) wzór zawiadomienia o dopisaniu lub o wpisaniu wyborcy do spisu w innym obwodzie głosowania,- uwzględniając odrębności przy sporządzaniu spisu dla gmin mających status miasta oraz dla obwodów utworzonych w szpitalu, zakładzie opieki społecznej, zakładzie karnym lub areszcie śledczym, przypadki w których następuje dopisanie lub wykreślenie ze spisu wyborców, miejsce, czas i formę udostępnienia spisu;
- 2) wzór zaświadczenia o prawie do głosowania uwzględniający dane umożliwiające identyfikację osoby, której zaświadczenie dotyczy, oraz sposób jego wydawania.

Rozdział 6

Obwody głosowania

Art. 42.

1. Głosowanie w wyborach przeprowadza się:
  - 1) w stałych obwodach głosowania utworzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw;
  - 2) w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach i zakładach pomocy społecznej;
  - 3) w obwodach głosowania utworzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych;
  - 4) w obwodach głosowania utworzonych za granicą;
  - 5) w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich.
2. Tworzy się obwody głosowania w szpitalach i zakładach pomocy społecznej oraz obwody w zakładach karnych i aresztach śledczych. Do tworzenia tych obwodów stosuje się odpowiednio przepisy art. 30 ust. 1-3 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.
3. Zmian w podziale na obwody głosowania, jeżeli konieczność taka wynika ze zmian granic gminy lub zmiany liczby mieszkańców na obszarze danego obwodu w gminie, dokonuje się na zasadach i w trybie ustawy, o której mowa w ust. 1 pkt 1, najpóźniej w 45 dniu przed dniem wyborów.

Art. 43.

1. Tworzy się obwody głosowania dla wyborców przebywających za granicą.
2. Obwody głosowania, o których mowa w ust. 1, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw zagranicznych, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, wyznaczając siedziby obwodowych komisji wyborczych.
3. Obwody głosowania, o których mowa w ust. 1, wchodzi w skład okręgu wyborczego właściwego dla miasta stołecznego Warszawy.
4. Tworzy się obwody głosowania dla wyborców przebywających na polskich statkach morskich, które znajdują się w podróży w okresie obejmującym dzień wyborów, jeżeli przebywa na nich co najmniej 15 wyborców i jeżeli istnieje możliwość przekazania właściwej okręgowej komisji wyborczej wyników głosowania niezwłocznie po jego zakończeniu.
5. W rozumieniu niniejszej ustawy polskim statkiem morskim jest statek będący w całości własnością polskiego armatora mającego siedzibę w kraju, podnoszący polską banderę i dowodzony przez polskiego kapitana.
6. Obwody głosowania, o których mowa w ust. 4, tworzy, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, po porozumieniu z Państwową Komisją Wyborczą, na wniosek armatora zgłoszony najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów.

7. Obwody głosowania, o których mowa w ust. 4, wchodzą w skład okręgu wyborczego właściwego dla siedziby armatora.

Art. 44.

1. Informację o numerach i granicach obwodów głosowania oraz siedzibach obwodowych komisji wyborczych podaje do wiadomości publicznej, w formie obwieszczenia, wójt lub burmistrz (prezydent miasta) najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów.
2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, w odniesieniu do obwodów głosowania utworzonych za granicą ciąży na konsulach. Wykonanie tego obowiązku powinno nastąpić najpóźniej w 21 dniu przed dniem wyborów.
3. O utworzeniu obwodu głosowania na statku kapitan statku zawiadamia wyborców.

Rozdział 7

Okręgi wyborcze

Art. 45.

W celu przeprowadzenia wyborów tworzy się wielomandatowe okręgi wyborcze, zwane dalej „okręgami wyborczymi”.

Art. 46.

Podział na okręgi wyborcze, ich numery i granice, a także siedziby okręgowych komisji wyborczych określa załącznik do ustawy.

Rozdział 8

Komitety wyborcze

Art. 47.

1. Prawo zgłaszania kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego mają partie polityczne oraz wyborcy.
2. Partie polityczne mogą tworzyć koalicje wyborcze w celu wspólnego zgłaszania kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego.

Art. 48.

Czynności wyborcze w imieniu partii politycznych, koalicji wyborczych partii politycznych i wyborców wykonują komitety wyborcze, które w szczególności zgłaszają kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz prowadzą, na zasadzie wyłączności, kampanię wyborczą na ich rzecz.

Art. 49.

1. Funkcję komitetu wyborczego partii politycznej pełni organ partii upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.
2. Organ partii politycznej, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany zawiadomić Państwową Komisję Wyborczą o zamiarze zgłoszenia kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz o powołaniu:
  - 1) pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego - uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 84, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;
  - 2) pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 84.
3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 2, może być dokonane w okresie od dnia ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do 50 dnia przed dniem wyborów.
4. W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 2, podaje się również:
  - 1) nazwę komitetu wyborczego, zgodną z przepisami art. 52 ust. 1, oraz skrót jego nazwy, a także adres siedziby komitetu i numer ewidencyjny, pod którym partia polityczna jest wpisana do ewidencji partii politycznych, prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie;
  - 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1;
  - 3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w ust. 2 pkt 2.
5. Do zawiadomienia, o którym mowa w ust. 2, dołącza się:
  - 1) oświadczenia pełnomocników, o których mowa w ust. 2, o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 84 ust. 2 i 3;
  - 2) uwierzytelniony odpis z ewidencji partii politycznych;
  - 3) wyciąg ze statutu partii politycznej wskazujący który organ jest upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.

Art. 50.

1. Partia polityczna może wchodzić w skład tylko jednej koalicji wyborczej.
2. Czynności wyborcze w imieniu koalicji wyborczej wykonuje komitet wyborczy, zwany dalej „koalicyjnym komitetem wyborczym”, utworzony przez organy partii politycznych wchodzących w jej skład, upoważnione do reprezentowania partii na zewnątrz.
3. Koalicyjny komitet wyborczy może być utworzony w okresie od dnia ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów do 50 dnia przed dniem wyborów.
4. W skład koalicyjnego komitetu wyborczego wchodzi co najmniej 10 osób wskazanych przez organy partii politycznych, o których mowa w ust. 2.
5. Koalicyjny komitet wyborczy powołuje:

- 1) pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego - uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 84, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego;
  - 2) pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 84.
6. Pełnomocnik, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą w terminie do 50 dnia przed dniem wyborów o utworzeniu koalicyjnego komitetu wyborczego.
7. W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 6, podaje się:
- 1) nazwę komitetu wyborczego oraz skrót jego nazwy, zgodne z przepisami art. 52 ust. 2 i art. 53 ust. 2, a także adres siedziby komitetu i numery ewidencyjne, pod którymi partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej są wpisane do ewidencji partii politycznych, prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie;
  - 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w ust. 5 pkt 1;
  - 3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w ust. 5 pkt 2.
8. Do zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6, załącza się:
- 1) umowę zawiązującą koalicję wyborczą wraz z następującymi danymi: imionami, nazwiskami, adresami zamieszkania i numerami ewidencyjnymi PESEL osób, o których mowa w ust. 4;
  - 2) oświadczenia pełnomocników, o których mowa w ust. 5, o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 84 ust. 2 i 3;
  - 3) uwierzytelnione odpisy z ewidencji partii politycznych, partii politycznych tworzących koalicję wyborczą;
  - 4) wyciągi ze statutów partii politycznych tworzących koalicję wyborczą, wskazujące, który organ partii jest upoważniony do jej reprezentowania na zewnątrz.

Art. 51.

1. Obywatele mający prawo wybierania, w liczbie co najmniej 15, mają prawo utworzyć komitet wyborczy wyborców, składając pisemne oświadczenie o utworzeniu komitetu, z podaniem swoich imion i nazwisk, adresów zamieszkania oraz numerów ewidencyjnych PESEL.
2. Komitet wyborczy wyborców powołuje:
  - 1) pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego - uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 84, do występowania na rzecz i w imieniu komitetu wyborczego,
  - 2) pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego, o którym mowa w art. 84.
3. Pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego i pełnomocnika finansowego komitetu wyborczego powołuje się spośród osób wchodzących w skład komitetu wyborczego.

4. Po zebraniu co najmniej 1000 podpisów obywateli mających prawo wybierania, popierających utworzenie komitetu, pełnomocnik, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą o utworzeniu komitetu. Zawiadomienie może być dokonane do 50 dnia przed dniem wyborów.
5. W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 4, podaje się:
  - 1) nazwę komitetu wyborczego oraz skrót jego nazwy, zgodnie z przepisami art. 52 ust. 3 i art. 53 ust. 2 i 3, a także adres jego siedziby,
  - 2) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika wyborczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 1,
  - 3) imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL pełnomocnika finansowego, o którym mowa w ust. 2 pkt 2.
6. Do zawiadomienia, o którym mowa w ust. 4, załącza się:
  - 1) oświadczenie o utworzeniu komitetu wyborczego, o którym mowa w ust. 1,
  - 2) oświadczenia pełnomocników, o których mowa w ust. 2, o przyjęciu pełnomocnictwa, a w przypadku pełnomocnika finansowego - również o spełnieniu przez niego wymogów, o których mowa w art. 84 ust. 2 i 3,
  - 3) wykaz co najmniej 1000 obywateli, o których mowa w ust. 4, zawierający ich imiona, nazwiska, adresy zamieszkania oraz numery ewidencyjne PESEL, a także własnoręcznie złożone podpisy obywateli.

Art. 52.

1. Nazwa komitetu wyborczego partii politycznej zawiera wyrazy „komitet wyborczy” oraz nazwę partii politycznej. Nazwa komitetu wyborczego partii politycznej może zawierać również skrót nazwy tej partii.
2. Nazwa koalicyjnego komitetu wyborczego zawiera wyrazy „koalicyjny komitet wyborczy” oraz nazwę koalicji wyborczej.
3. Nazwa komitetu wyborczego wyborców obok wyrazów „komitet wyborczy wyborców” powinna zawierać określenie odróżniające od innych komitetów.

Art. 53.

1. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny komitetu wyborczego korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla dóbr osobistych.
2. Nazwa, skrót nazwy i symbol graficzny koalicyjnego komitetu wyborczego oraz komitetu wyborczego wyborców muszą odróżniać się wyraźnie od nazw, skrótów nazw i symboli graficznych innych koalicyjnych komitetów wyborczych oraz komitetów wyborczych wyborców.
3. Nazwa i skrót nazwy komitetu wyborczego wyborców muszą odróżniać się wyraźnie od nazw i skrótów nazw partii politycznych i organizacji społecznych wpisanych do ewidencji prowadzonych przez właściwy organ ewidencji.

Art. 54.

1. Jeżeli zawiadomienie:
  - 1) o którym mowa w art. 49 ust. 2,

- 2) o którym mowa w art. 50 ust. 6,
  - 3) o którym mowa w art. 51 ust. 4
- spełnia warunki określone w ustawie, Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 3 dni od dnia jego doręczenia postanawia o przyjęciu zawiadomienia. Postanowienie o przyjęciu zawiadomienia doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi wyborczemu.
2. Jeżeli zawiadomienie wykazuje wady, Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 3 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, wzywa pełnomocnika wyborczego do ich usunięcia w terminie 5 dni. W przypadku nieusunięcia wad w terminie Państwowa Komisja Wyborcza odmawia przyjęcia zawiadomienia. Postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie przyjęcia zawiadomienia wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie pełnomocnikowi wyborczemu.
  3. Pełnomocnikowi wyborczemu służy prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o odmowie przyjęcia zawiadomienia. Skargę wnosi się w terminie 3 dni od dnia doręczenia pełnomocnikowi wyborczemu postanowienia o odmowie przyjęcia zawiadomienia.
  4. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje orzeczenie w sprawie skargi w terminie 5 dni. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi wyborczemu i Państwowej Komisji Wyborczej. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika wyborczego za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie wydaje postanowienie o przyjęciu zawiadomienia.

Art. 55.

1. Komitet wyborczy partii politycznej może wykonywać czynności wyborcze po wydaniu przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa w art. 49 ust. 2.
2. Koalicyjny komitet wyborczy oraz komitet wyborczy wyborców mogą wykonywać czynności wyborcze po wydaniu przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa w art. 50 ust. 6 albo w art. 51 ust. 4.

Art. 56.

Odpowiedzialność za zobowiązania majątkowe:

- 1) komitetu wyborczego partii politycznej ponosi partia polityczna, która powołała komitet wyborczy;
- 2) koalicyjnego komitetu wyborczego ponoszą solidarnie partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej;
- 3) komitetu wyborczego wyborców ponoszą solidarnie osoby wchodzące w skład komitetu wyborczego.

Art. 57.

Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz podaje do wiadomości publicznej informację o przyjęciu zawiadomień, o których mowa w art. 49 ust. 2, art. 50 ust. 6 i art. 51 ust. 4.

Art. 58.

1. Komitet wyborczy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, ulega rozwiązaniu z mocy prawa:
  - 1) po przyjęciu sprawozdania wyborczego komitetu przez Państwową Komisję Wyborczą albo
  - 2) po bezskutecznym upływie terminu do wniesienia skargi, o której mowa w art. 97 ust. 1, albo
  - 3) po wydaniu orzeczenia, o którym mowa w art. 97 ust. 2, uwzględniającego lub oddalającego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.
2. Komitet wyborczy, któremu przysługuje prawo do dotacji z budżetu państwa, o której mowa w art. 100 ust. 1, ulega rozwiązaniu z mocy prawa po upływie 6 miesięcy od dnia otrzymania dotacji.
3. Komitet wyborczy może ulec rozwiązaniu przed dniem wyborów w trybie przepisów o jego utworzeniu. O rozwiązaniu komitetu zawiadamia się niezwłocznie Państwową Komisję Wyborczą, a jeżeli rozwiązanie komitetu nastąpiło po zarejestrowaniu kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego - także właściwą okręgową komisję wyborczą.

Rozdział 9**Zgłaszanie list kandydatów****Art. 59.**

1. Komitet wyborczy może zgłosić w każdym okręgu wyborczym jedną okręgową listę kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego, zwaną dalej „listą okręgową”.
2. Liczba kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego zgłaszanych na liście okręgowej nie może być mniejsza niż 5 i większa niż 10.
3. Kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko z jednej listy okręgowej.
4. Partie polityczne, które wchodzą w skład koalicji wyborczej, nie mogą zgłaszać list okręgowych samodzielnie.

Art. 60.

1. Lista okręgowa powinna być poparta w sposób, o którym mowa w art. 61, podpisanymi co najmniej 10 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym.
2. Komitet wyborczy, który z zachowaniem wymogów określonych w ust. 1 zarejestrował listy okręgowe co najmniej w połowie okręgów wyborczych, uprawnio-

ny jest do zgłoszenia dalszych list bez poparcia zgłoszenia podpisanymi wyborców.

3. Zgłoszenie list okręgowych przez komitety wyborcze spełniające warunek, o którym mowa w ust. 2, następuje na podstawie zaświadczenia Państwowej Komisji Wyborczej wydane na wniosek zainteresowanego komitetu wyborczego, złożony do 40 dnia przed dniem wyborów.

Art. 61.

1. Wyborca może udzielić pisemnego poparcia więcej niż jednej liście okręgowej. Wycofanie udzielonego poparcia nie rodzi skutków prawnych.
2. Wyborca udzielający poparcia liście okręgowej składa podpis obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu stałego zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej i numeru ewidencyjnego PESEL.
3. Wykaz podpisów musi zawierać na każdej stronie nazwę komitetu wyborczego zgłaszającego listę okręgową, numer okręgu wyborczego, w którym lista jest zgłaszana, oraz adnotację:

„Udzielam poparcia okręgowej liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego zgłaszanej przez ..... (nazwa komitetu wyborczego) w okręgu wyborczym ..... (numer okręgu) w wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na ..... (dzień, miesiąc, rok).”.

Art. 62.

1. Zbieranie podpisów osób popierających listę okręgową może być dokonywane tylko w miejscu, czasie i w sposób, które wykluczają groźbę, podstęp lub stosowanie jakichkolwiek nacisków zmierzających do uzyskania podpisów.
2. Zabrania się zbierania podpisów osób popierających listę okręgową na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej oraz oddziałów obrony cywilnej, a także skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Zabrania się udzielania wynagrodzenia pieniężnego w zamian za zbieranie lub złożenie podpisu pod zgłoszeniem listy okręgowej.

Art. 63.

1. Listę okręgową zgłasza się do okręgowej komisji wyborczej najpóźniej do godziny 24.00 w 40 dniu przed dniem wyborów.
2. Zgłoszenia listy okręgowej dokonuje osobiście na piśmie pełnomocnik wyborczy lub upoważniona przez niego osoba, zwani dalej „osobą zgłaszającą listę”. W razie zgłoszenia listy przez upoważnioną przez pełnomocnika osobę do zgłoszenia dołącza się dokument stwierdzający udzielenie upoważnienia, ze wskazaniem zakresu udzielonego upoważnienia, oraz dane upoważnionej przez pełnomocnika osoby: imię (imiona), nazwisko, adres zamieszkania i numer ewidencyjny PESEL.

Art. 64.

1. Zgłoszenie listy okręgowej powinno spełniać warunki wynikające z przepisów art. 144 ust. 1-5 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, z tym że przepisy art. 144 ust. 5 pkt 3 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu nie mają zastosowania do kandydata niebędącego obywatelem polskim.
2. Do zgłoszenia każdej listy okręgowej należy dołączyć oświadczenie kandydata, że posiada prawo wybieralności, o którym mowa w art. 9.
3. W przypadku zgłoszenia kandydatury obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim kandydat do pisemnej zgody na kandydowanie jest obowiązany dołączyć:
  - 1) oświadczenie stwierdzające, że:
    - a) został on wpisany do rejestru wyborców w gminie, w której stale zamieszkuje,
    - b) nie kandyduje w wyborach do Parlamentu Europejskiego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;
  - 2) zaświadczenie wydane przez właściwy organ państwa członkowskiego Unii Europejskiej, którego jest obywatelem, że nie pozbawiono go prawa do kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w tym państwie lub że organ ten nie posiada informacji o pozbawieniu go tego prawa.
4. Po dokonaniu zgłoszenia uzupełnienie listy okręgowej o nazwiska kandydatów lub zmiany kandydatów albo ich kolejności na liście bądź też zmiana oznaczenia kandydata, który nie należy do żadnej partii politycznej, nazwą lub skrótem nazwy partii popierającej tego kandydata są niedopuszczalne.

Art. 65.

1. Okręgowa komisja wyborcza, przyjmując zgłoszenie listy okręgowej, bada, w obecności osoby zgłaszającej listę, czy zgłoszenie to spełnia warunki, o których mowa w art. 64, i wydaje osobie zgłaszającej listę pisemne potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia. Wzór potwierdzenia określi Państwowa Komisja Wyborcza.
2. Arkusze wykazu podpisów okręgowa komisja wyborcza numeruje i opatruje każdy arkusz swoją pieczęcią.
3. Po sprawdzeniu prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów przyjęte arkusze wykazu podpisów komisja przechowuje w zabezpieczonych pakietach. Udostępnienie i rozpieczętowanie pakietów może nastąpić wyłącznie na potrzeby postępowania przed sądami i organami prokuratury, w obecności członka okręgowej komisji wyborczej; o terminie czynności zawiadamia się niezwłocznie osobę zgłaszającą listę.

Art. 66.

1. Okręgowa komisja wyborcza rejestruje listę okręgową, zgłoszoną zgodnie z przepisami ustawy, sporządzając protokół rejestracji. Po jednym egzemplarzu protokołu doręcza się osobie zgłaszającej listę oraz przesyła Państwowej Komisji Wyborczej.

2. Jeżeli zgłoszenie ma wady inne niż brak wymaganej liczby prawidłowo złożonych podpisów wyborców, komisja wzywa osobę zgłaszającą listę do ich usunięcia w terminie 3 dni. W przypadku nieusunięcia wady w terminie komisja postanawia o odmowie rejestracji listy w całości lub co do poszczególnych kandydatów. W razie odmowy rejestracji w odniesieniu do niektórych kandydatów listę rejestruje się w zakresie nieobjętym odmową, z tym że liczba kandydatów zgłoszonych na liście okręgowej nie może być mniejsza niż 5.
3. Postanowienie okręgowej komisji wyborczej o odmowie rejestracji, o którym mowa w ust. 2, wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie osobie zgłaszającej listę. Od postanowienia osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo odwołania do Państwowej Komisji Wyborczej w terminie 3 dni od dnia doręczenia. Od postanowienia wydanego w wyniku rozpatrzenia odwołania nie przysługuje środek prawny.

Art. 67.

1. Jeżeli liczba prawidłowo złożonych podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy okręgowej jest mniejsza niż ustawowo wymagana, okręgowa komisja wyborcza wzywa osobę zgłaszającą listę do uzupełnienia wykazu podpisów, o ile nie upłynął termin, o którym mowa w art. 63 ust. 1. Uzupełnienie jest możliwe do upływu terminu, o którym mowa w art. 63 ust. 1.
2. Jeżeli uzupełnienia nie dokonano w terminie, o którym mowa w art. 63 ust. 1, lub termin ten upłynął, okręgowa komisja wyborcza postanawia o odmowie rejestracji listy okręgowej. Postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie osobie zgłaszającej listę.
3. Postanowienie, o którym mowa w ust. 2, może być przez osobę zgłaszającą listę okręgową zaskarżone do właściwego miejscowo sądu okręgowego w terminie 3 dni od dnia doręczenia. Sąd okręgowy rozpatruje skargę i orzeka w sprawie skargi w terminie 3 dni w postępowaniu nieprocesowym w składzie 3 sędziów. Od orzeczenia sądu nie przysługuje środek prawny. Jeżeli sąd uzna skargę za uzasadnioną, okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie rejestruje listę.

Art. 68.

1. W razie uzasadnionych wątpliwości co do prawdziwości danych zawartych w wykazie podpisów bądź wiarygodności podpisów okręgowa komisja wyborcza dokonuje w terminie 3 dni sprawdzenia danych bądź wiarygodności podpisów w oparciu o dostępne urzędowo dokumenty, w tym rejestry wyborców i urzędowe rejestry mieszkańców, a w miarę potrzeby również o wyjaśnienia wyborców. O wszczęciu postępowania wyjaśniającego zawiadamia się niezwłocznie osobę zgłaszającą listę.
2. Jeżeli w wyniku przeprowadzonego postępowania ustalone zostanie, iż zgłoszona lista nie uzyskała poparcia ustawowo wymaganej liczby podpisów wyborców, okręgowa komisja wyborcza postanawia o odmowie rejestracji listy okręgowej. Postanowienie wraz z uzasadnieniem doręcza się niezwłocznie osobie zgłaszającej listę.
3. Postanowienie, o którym mowa w ust. 2, może być przez osobę zgłaszającą listę zaskarżone do właściwego miejscowo sądu okręgowego w terminie 3 dni od dnia doręczenia. Sąd okręgowy rozpatruje skargę i orzeka w sprawie skargi w

terminie 3 dni w postępowaniu nieprocesowym w składzie 3 sędziów. Od orzeczenia sądu nie przysługuje środek prawny. Jeżeli sąd uzna skargę za uzasadnioną, okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie rejestruje listę okręgową.

Art. 69.

1. Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie protokołów rejestracji list okręgowych, przyznaje w drodze losowania, najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów, jednolity numer dla list tego samego komitetu wyborczego zarejestrowanych w więcej niż jednym okręgu wyborczym.
2. Do postępowania w sprawie losowania numerów list okręgowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 150 i art. 151 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Art. 70.

1. Okręgowa komisja wyborcza sporządza obwieszczenia o zarejestrowanych listach okręgowych, zawierające informacje o ich numerach, nazwach i skrótach nazw komitetów wyborczych oraz dane o kandydatach zawarte w zgłoszeniach list, w tym treść oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, w zakresie określonym w art. 13 tej ustawy.
2. Obwieszczenie, o którym mowa w ust. 1, przesyła się dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej miejscowo dla siedziby komisji, który zapewnia jego druk i rozplakatowanie na obszarze okręgu wyborczego najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów. Jeden egzemplarz obwieszczenia przesyła się niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 71.

1. Okręgowa komisja wyborcza skreśla z zarejestrowanej listy okręgowej nazwisko kandydata na posła do Parlamentu Europejskiego, który zmarł, utracił prawo wybieralności lub złożył komisji oświadczenie na piśmie o wycofaniu zgody na kandydowanie.
2. Jeżeli skreślenie nazwiska kandydata z zarejestrowanej listy okręgowej nastąpiło wskutek śmierci kandydata i powoduje, że na liście tej pozostało mniej niż 5 kandydatów, komisja zawiadamia osobę zgłaszającą listę o możliwości zgłoszenia nowego kandydata. Uzupełnienia listy dokonuje się najpóźniej w 15 dniu przed dniem wyborów; w takim przypadku przepisu art. 60 nie stosuje się.
3. Jeżeli skreślenie nazwiska kandydata z listy nastąpiło z innej przyczyny niż śmierć kandydata lub lista nie została uzupełniona z uwzględnieniem terminu, o którym mowa w ust. 2, a na liście pozostało mniej niż 3 kandydatów, komisja unieważnia rejestrację tej listy. Od postanowienia wydanego w tej sprawie nie przysługuje środek prawny.
4. W przypadku rozwiązania komitetu wyborczego w trybie, o którym mowa w art. 58 ust. 3, okręgowa komisja wyborcza unieważnia rejestrację listy tego komitetu. Przepis ust. 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

5. O skreśleniu kandydata i postanowieniach, o których mowa w ust. 2-4, okręgowa komisja wyborcza zawiadamia niezwłocznie osobę zgłaszającą listę i Państwową Komisję Wyborczą oraz, w formie obwieszczenia, wyborców.

Art. 72.

1. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona może wyznaczyć po jednym mężu zaufania do każdej obwodowej komisji wyborczej i rejonowej komisji wyborczej na obszarze okręgu wyborczego, w którym została zarejestrowana zgłoszona przez niego lista okręgowa.
2. Pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona wydaje mężom zaufania zaświadczenie według wzoru określonego przez Państwową Komisję Wyborczą.
3. Funkcję męża zaufania przy okręgowej komisji wyborczej i Państwowej Komisji Wyborczej pełni pełnomocnik wyborczy lub osoba przez niego upoważniona.

Rozdział 10

Kampania wyborcza

Art. 73.

1. Kampania wyborcza rozpoczyna się z dniem ogłoszenia postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem wyborów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Partie polityczne oraz wyborcy mogą wykonywać czynności określone w ustawie od dnia ogłoszenia postanowienia, o którym mowa w ust. 1. Czynności podjęte przed tym terminem są nieważne.
3. Agitację wyborczą prowadzi się na zasadach, w formach, w czasie i w miejscach, określonych przepisami art. 87-90 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Art. 74.

1. Jeżeli rozpowszechniane, w tym również w prasie w rozumieniu prawa prasowego, materiały wyborcze, a w szczególności plakaty, ulotki, hasła i wypowiedzi lub inne formy prowadzonej w okresie kampanii wyborczej agitacji, zawierają informacje nieprawdziwe, kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego lub pełnomocnik wyborczy zainteresowanego komitetu wyborczego ma prawo wnieść do sądu okręgowego wnioski o wydanie orzeczenia:
  - 1) zakazu rozpowszechniania takich informacji;
  - 2) przypadku materiałów wyborczych zawierających takie informacje;
  - 3) nakazania sprostowania takich informacji;
  - 4) nakazania publikacji odpowiedzi na stwierdzenia naruszające dobra osobiste;
  - 5) nakazania przeproszenia osoby, której dobra osobiste zostały naruszone.
2. Sąd okręgowy rozpoznaje wniosek, o którym mowa w ust. 1, w ciągu 24 godzin w postępowaniu nieprocesowym. Sąd może rozpoznać sprawę w przypadku

usprawiedliwionej nieobecności wnioskodawcy lub uczestnika postępowania, którzy o terminie rozprawy zostali prawidłowo powiadomieni. Postanowienie kończące postępowanie w sprawie sąd niezwłocznie doręcza wraz z uzasadnieniem osobie zainteresowanej, o której mowa w ust. 1, i zobowiązanemu do wykonania postanowienia sądu.

3. Na postanowienie sądu okręgowego przysługuje w ciągu 24 godzin zażalenie do sądu apelacyjnego, który rozpoznaje je w ciągu 24 godzin. Od postanowienia sądu apelacyjnego nie przysługuje środek prawny i podlega ono natychmiastowemu wykonaniu.
4. Publikacja sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin następuje najpóźniej w ciągu 48 godzin, na koszt zobowiązanego. W orzeczeniu sąd wskazuje prasę w rozumieniu prawa prasowego, w której nastąpić ma publikacja, oraz termin publikacji.
5. W razie niezamieszczenia sprostowania, odpowiedzi lub przeprosin sąd, na wniosek zainteresowanego, zarządza ich publikację na koszt zobowiązanego, w trybie postępowania egzekucyjnego.

Art. 75.

Wykonanie uprawnień wynikających z niniejszej ustawy nie ogranicza możliwości dochodzenia przez osoby pokrzywdzone lub poszkodowane uprawnień na podstawie innych ustaw.

Art. 76.

Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) niezwłocznie po rozpoczęciu kampanii wyborczej wyznaczy na obszarze gminy (miasta) odpowiednią liczbę miejsc przeznaczonych na bezpłatne umieszczanie urzędowych obwieszczeń wyborczych i plakatów komitetów wyborczych oraz poda wykaz tych miejsc do wiadomości publicznej.

Art. 77.

Od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania jest zabronione podawanie do wiadomości publicznej wyników przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych i wyników wyborów do Parlamentu Europejskiego w Unii Europejskiej.

Art. 78.

1. Komitety wyborcze mają prawo prowadzenia agitacji wyborczej w programach radiowych i telewizyjnych, w formach audycji wyborczych i ogłoszeń wyborczych.
2. Łączny czas rozpowszechniania audycji wyborczych wynosi:
  - 1) w ogólnokrajowych programach - 15 godzin w Telewizji Polskiej Spółka Akcyjna, w godzinach między 17.00 a 23.00, i 20 godzin w Polskim Radiu Spółka Akcyjna;

- 2) w każdym regionalnym programie - po 10 godzin w Telewizji Polskiej Spółka Akcyjna i po 20 godzin w spółkach radiofonii regionalnej, o których mowa w art. 26 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2001 r. Nr 101, poz. 1114, Dz.U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253 i Nr 56, poz. 517 oraz z 2003 r. Nr 96, poz. 874).
3. Komitet wyborczy ma prawo do rozpowszechniania audycji wyborczych w programach:
  - 1) ogólnokrajowych - jeżeli zarejestrował swoje listy okręgowe co najmniej w 9 okręgach wyborczych;
  - 2) regionalnych - jeżeli zarejestrował listę okręgową co najmniej w jednym okręgu wyborczym.
4. Czas przeznaczony na rozpowszechnianie audycji wyborczych, o których mowa w ust. 2 pkt 1, dzieli się równo między uprawnione komitety wyborcze na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o komitetach wyborczych, które zarejestrowały swoje listy okręgowe co najmniej w 9 okręgach wyborczych.
5. Czas przeznaczony na rozpowszechnianie audycji wyborczych, o których mowa w ust. 2 pkt 2, dzieli się między uprawnione komitety wyborcze proporcjonalnie do liczby zarejestrowanych przez nie list okręgowych, na podstawie informacji okręgowych komisji wyborczych właściwych dla obszaru objętego regionalnym programem o zarejestrowanych listach okręgowych.
6. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 180 ust. 2-4, art. 181 ust. 1 i 4 oraz art. 185 i 186 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.
7. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, zarządów Telewizji Polskiej Spółka Akcyjna, Polskiego Radia Spółka Akcyjna oraz zarządów spółek radiofonii regionalnej, a także właściwej rady programowej określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) czas przeznaczony na rozpowszechnianie audycji wyborczych w każdym z programów ogólnokrajowych i regionalnych,
  - 2) ramowy podział czasu przeznaczonego na rozpowszechnianie audycji wyborczych

- uwzględniając konieczność zapewnienia równego podziału czasu przeznaczonego na rozpowszechnianie audycji wyborczych między uprawnione komitety wyborcze.
8. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania w sprawach podziału czasu rozpowszechniania audycji wyborczych, zakres rejestracji oraz sposób przygotowania i emisji tych audycji, uwzględniając typ i rodzaj nośnika zapisu audycji wyborczej, a także sposób upowszechniania informacji o terminach emisji audycji wyborczych.

Art. 79.

1. Kolejność rozpowszechniania w każdym dniu audycji wyborczych ustalają kierujący redakcjami właściwych ogólnokrajowych programów telewizyjnych, w tym TV Polonia, i programów regionalnych oraz programów radiowych w dro-

dze losowania przeprowadzonego w obecności osób zgłaszających listy okręgowe najpóźniej w 18 dniu przed dniem wyborów.

2. Na ustalenia dotyczące podziału czasu antenowego, o których mowa w art. 78 ust. 4 i 5, osobie zgłaszającej listę okręgową przysługuje skarga do Państwowej Komisji Wyborczej. Skargę wnosi się w terminie 2 dni od dokonania ustalenia. Państwowa Komisja Wyborcza rozpatruje sprawę niezwłocznie i wydaje postanowienie. Od postanowienia Państwowej Komisji Wyborczej nie przysługuje środek prawny.

Art. 80.

1. Audycje wyborcze komitetu wyborczego dostarczane są do Telewizji Polskiej Spółka Akcyjna, Polskiego Radia Spółka Akcyjna i spółek radiofonii regionalnej, o których mowa w art. 26 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, nie później niż na 24 godziny przed dniem ich rozpowszechnienia.
2. Czas audycji wyborczych dostarczonych przez komitety wyborcze nie może przekraczać czasu ustalonego dla nich na podstawie przepisów, o których mowa w art. 78 ust. 7 i 8.
3. W przypadku stwierdzenia przez Telewizję Polską Spółka Akcyjna, Polskie Radio Spółka Akcyjna lub spółki radiofonii regionalnej, o których mowa w art. 26 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, że dostarczone przez komitet wyborczy materiały audycji wyborczych przekraczają czas ustalony dla tych audycji, wzywają bezzwłocznie komitet wyborczy do skrócenia czasu audycji. W razie bezskutecznego wezwania emisja audycji wyborczej jest przerywana w chwili, kiedy upłynął czas audycji przysługujący danemu komitetowi.

Art. 81.

Do przedstawiania przez Państwową Komisję Wyborczą w programach telewizyjnych i radiowych informacji, wyjaśnień i komunikatów związanych z wyborami stosuje się odpowiednio przepisy art. 94 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu oraz przepisy wykonawcze wydane na jego podstawie.

Art. 82.

Partia polityczna, która samodzielnie utworzyła komitet wyborczy lub wchodzi w skład koalicji wyborczej, w okresie od dnia przyjęcia przez Państwową Komisję Wyborczą zawiadomień, o których mowa odpowiednio w art. 49 ust. 2 i art. 50 ust. 6, do dnia wyborów może prowadzić i finansować wszelką agitację na rzecz upowszechniania celów programowych partii politycznej, wyłącznie na zasadach, w formach, w czasie i w miejscach, określonych niniejszą ustawą.

Rozdział 11

Finansowanie kampanii wyborczej

Art. 83.

Finansowanie kampanii wyborczej jest jawne.

Art. 84.

1. Za gospodarkę finansową komitetu wyborczego jest odpowiedzialny i prowadzi ją jego pełnomocnik finansowy.
2. Pełnomocnikiem finansowym nie może być:
  - 1) kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego;
  - 2) pełnomocnik wyborczy;
  - 3) funkcjonariusz publiczny w rozumieniu art. 115 § 13 Kodeksu karnego;
  - 4) osoba nie mająca stałego miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Można być pełnomocnikiem finansowym tylko jednego komitetu wyborczego.

Art. 85.

1. Komitet wyborczy może pozyskiwać i wydatkować środki jedynie na cele związane z wyborami.
2. Komitet wyborczy partii politycznej może pozyskiwać i wydatkować środki od dnia wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o zamiarze zgłoszenia kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego.
3. Koalicyjny komitet wyborczy oraz komitet wyborczy wyborców może pozyskiwać i wydatkować środki od dnia wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia o przyjęciu zawiadomienia o utworzeniu odpowiednio koalicyjnego komitetu wyborczego lub komitetu wyborczego wyborców.
4. Zabrania się:
  - 1) pozyskiwania środków przez komitet wyborczy po dniu wyborów;
  - 2) wydatkowania środków przez komitet wyborczy po dniu złożenia sprawozdania wyborczego, o którym mowa w art. 93.

Art. 86.

1. Środki finansowe komitetu wyborczego partii politycznej mogą pochodzić jedynie z Funduszu Wyborczego tej partii tworzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 127, poz. 1089 oraz z 2003 r. Nr 57, poz. 507), zwanego dalej „Funduszem Wyborczym”.
2. Środki finansowe koalicyjnego komitetu wyborczego mogą pochodzić jedynie z Funduszy Wyborczych partii wchodzących w skład koalicji wyborczej.

3. Komitetowi wyborczemu wyborców mogą być przekazywane środki finansowe jedynie przez osoby fizyczne, z zastrzeżeniem przepisów ust. 4, 6 i 7 oraz art. 100.
4. Komitetowi wyborczemu wyborców nie wolno przyjmować środków finansowych pochodzących od:
  - 1) osób fizycznych niemających miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej;
  - 2) cudzoziemców mających miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, niebędących obywatelami Unii Europejskiej.
5. Komitetowi wyborczemu nie wolno przyjmować wartości niepieniężnych, z wyjątkiem nieodpłatnych usług polegających na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez podmioty inne niż przedsiębiorcy.
6. Komitet wyborczy wyborców może zaciągać kredyty bankowe wyłącznie na cele związane z wyborami.
7. Poręczycielem kredytu, o którym mowa w ust. 6, mogą być wyłącznie osoby fizyczne, z tym że kwota poręczenia nie może być wyższą od wymienionej w art. 88 ust. 4 łącznej sumy wpłat od osoby fizycznej. Ograniczenie wysokości kwoty poręczonej nie dotyczy osób wchodzących w skład komitetu wyborczego wyborców.
8. Komitetowi wyborczemu nie wolno przyjmować środków finansowych z zagranicy.

Art. 87.

1. Zabronione jest przekazywanie środków finansowych lub wartości niepieniężnych przez jeden komitet wyborczy na rzecz innego komitetu wyborczego.
2. Zabronione jest przeprowadzanie przez komitet wyborczy zbiórek publicznych.

Art. 88.

1. Środki finansowe komitetu wyborczego mogą być gromadzone wyłącznie na rachunku bankowym. Postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o przyjęciu zawiadomienia, o którym mowa w art. 49 ust. 2, art. 50 ust. 6 i art. 51 ust. 4, stanowi podstawę do otwarcia rachunku bankowego komitetu, dokonania wpisu do rejestru gospodarki narodowej (REGON) oraz nadania numeru identyfikacji podatkowej (NIP) na zasadach określonych w przepisach o ewidencji i identyfikacji podatników i płatników.
2. Umowa rachunku bankowego zawarta w imieniu komitetu wyborczego musi zawierać zastrzeżenie o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego oraz dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet wyborczy, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.
3. Środki finansowe mogą być wpłacane na rzecz komitetu wyborczego jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.
4. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz jednego komitetu wyborczego wyborców nie może przekraczać 20-krotności minimalnego wynagrodzenia za

pracę, ustalanej na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.

Art. 89.

1. Komitety wyborcze mogą wydatkować na kampanię wyborczą wyłącznie kwoty ograniczone limitem, którego wysokość jest wyznaczona kwotą 30 groszy przypadającą na każdego wyborcę w kraju ujętego w rejestrze wyborców.
2. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 14 dni od dnia zarządzenia wyborów, ogłasza, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” i podaje do wiadomości publicznej liczbę wyborców ujętych w rejestrach wyborców na terenie całego kraju według stanu na koniec kwartału poprzedzającego dzień ogłoszenia postanowienia o zarządzeniu wyborów.

Art. 90.

1. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami komitet wyborczy partii politycznej przekazuje ją na Fundusz Wyborczy tej partii politycznej.
2. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami koalicyjny komitet wyborczy przekazuje ją na Fundusze Wyborcze partii politycznych wchodzących w skład koalicji, w proporcji ustalonej w umowie zawiązującej koalicję wyborczą; w razie braku stosownych postanowień w umowie środki przekazuje się na rzecz instytucji charytatywnej.
3. W przypadku uzyskania nadwyżki pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej nad poniesionymi wydatkami, z uwzględnieniem dotacji z budżetu państwa, o której mowa w art. 100 ust. 1, komitet wyborczy wyborców jest obowiązany przekazać tę nadwyżkę na rzecz instytucji charytatywnej.

Art. 91.

Minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, w drodze rozporządzenia, określi sposób i tryb prowadzenia rachunkowości przez komitety wyborcze, uwzględniając formy dokumentowania i ewidencji przychodów, wydatków i zobowiązań finansowych komitetu wyborczego, wzory sprawozdań o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetów wyborczych oraz szczegółowy zakres zawartych w nich informacji, a także wykaz rodzajów dokumentów, jakie należy załączyć do sprawozdania, tak aby umożliwiły one weryfikację podanych w sprawozdaniu informacji.

Art. 92.

Do finansowania komitetów wyborczych partii politycznych w sprawach nieuregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

Art. 93.

1. Pełnomocnik finansowy, w terminie 4 miesiące od dnia wyborów, przedstawia Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, w tym o uzyskanych kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania, wraz z opinią biegłego rewidenta i raportem.
2. Biegłego rewidenta, o którym mowa w ust. 1, wybiera Państwowa Komisja Wyborcza spośród kandydatów zgłoszonych przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów w liczbie uzgodnionej z Państwową Komisją Wyborczą.
3. Koszty sporządzenia opinii i raportu, o których mowa w ust. 1, są pokrywane z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.

Art. 94.

1. Sprawozdania wyborcze komitetów wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” w ciągu miesiąca od upływu terminu, o którym mowa w art. 93 ust. 1.
2. Wykaz wpłat od osób fizycznych na rzecz komitetu wyborczego wyborców Państwowa Komisja Wyborcza udostępnia do wglądu na wniosek, w trybie i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 i Nr 153, poz. 1271).
3. Pozostałe rodzaje dokumentów załączonych do sprawozdań wyborczych są udostępniane do wglądu:
  - 1) partiom politycznym,
  - 2) komitetom wyborczym, które brały udział w danych wyborach,
  - 3) stowarzyszeniom i fundacjom, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych- w okresie przewidzianym na złożenie zastrzeżeń do sprawozdań wyborczych.

Art. 95.

1. Państwowa Komisja Wyborcza, w terminie 4 miesiące od dnia złożenia sprawozdania wyborczego:
  - 1) przyjmuje sprawozdanie bez zastrzeżeń;
  - 2) przyjmuje sprawozdanie, wskazując na jego uchybienia, albo
  - 3) odrzuca sprawozdanie w przypadku stwierdzenia:
    - a) pozyskania lub wydatkowania środków komitetu wyborczego z naruszeniem przepisów art. 85 albo limitu określonego w art. 89 ust. 1,
    - b) przeprowadzania zbiorów publicznych wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 87 ust. 2,
    - c) przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej albo koalicyjny komitet wyborczy środków finansowych pochodzących z innego źródła niż Fundusz Wyborczy,
    - d) przekazania komitetowi wyborczemu wyborców lub przyjęcia przez ten komitet środków finansowych lub wartości niepieniężnych z naruszeniem przepisów art. 86 ust. 3-8,

- e) przyjęcia przez komitet wyborczy partii politycznej albo koalicyjny komitet wyborczy wartości niepieniężnych z naruszeniem przepisu art. 86 ust. 5.
2. W przypadku wątpliwości co do prawidłowości sprawozdania wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza wzywa komitet wyborczy do usunięcia wad sprawozdania lub udzielenia wyjaśnień w określonym terminie.
  3. Państwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może zlecać sporządzenie ekspertyz lub opinii.
  4. Państwowa Komisja Wyborcza, badając sprawozdanie wyborcze, może żądać od organów państwowych niezbędnej pomocy.

Art. 96.

1. W terminie 14 dni od dnia ogłoszenia sprawozdania wyborczego:
  - 1) partie polityczne,
  - 2) komitety wyborcze, które brały udział w danych wyborach,
  - 3) stowarzyszenia i fundacje, które w swoich statutach przewidują działania związane z analizą finansowania kampanii wyborczych- mogą zgłaszać do Państwowej Komisji Wyborczej umotywowane pisemne zastrzeżenia do sprawozdań wyborczych komitetów wyborczych.
2. Państwowa Komisja Wyborcza w terminie 60 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżenia, o którym mowa w ust. 1, udziela pisemnej odpowiedzi na zastrzeżenie.

Art. 97.

1. W przypadku odrzucenia sprawozdania wyborczego komitetu wyborczego przez Państwową Komisję Wyborczą pełnomocnik finansowy ma prawo, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu sprawozdania, wnieść do Sądu Najwyższego skargę na postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej w przedmiocie odrzucenia sprawozdania.
2. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę i wydaje w tej sprawie orzeczenie w terminie 60 dni od dnia doręczenia skargi. Orzeczenie doręcza się pełnomocnikowi finansowemu i Państwowej Komisji Wyborczej.
3. Rozpatrzenie skargi przez Sąd Najwyższy następuje w składzie 3 sędziów, w postępowaniu nieprocesowym.
4. Od orzeczenia Sądu Najwyższego nie przysługuje środek prawny.
5. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę pełnomocnika finansowego za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie postanawia o przyjęciu sprawozdania wyborczego.

Art. 98.

Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz podaje do wiadomości publicznej, w formie komunikatu, informację o przyjętych i odrzuconych sprawozdaniach wyborczych komitetów wyborczych.

Art. 99.

1. W razie niezłożenia sprawozdania wyborczego w terminie, o którym mowa w art. 93 ust. 1, albo odrzucenia przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania wyborczego lub odrzucenia skargi, o której mowa w art. 97 ust. 1, prawo do dotacji z budżetu państwa, o której mowa w art. 100 ust. 1, nie przysługuje.
2. Do sprawozdania złożonego po terminie stosuje się odpowiednio przepisy art. 93-97.

Art. 100.

1. Partii politycznej, której komitet wyborczy uczestniczył w wyborach, partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej, a także komitetowi wyborczemu wyborców przysługuje prawo do dotacji z budżetu państwa, zwanej dalej „dotacją podmiotową”, za każdy uzyskany mandat posła do Parlamentu Europejskiego. Wydatki związane z dotacją podmiotową są pokrywane z budżetu państwa w części Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe.
2. Wysokość dotacji podmiotowej oblicza się według wzoru:

$$D_p = \frac{W}{L} \times M,$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

D_p - wysokość przysługującej dotacji podmiotowej,

W - kwotę złotych równą liczbie wyborców, którzy oddali głosy,

L - liczbę wybieranych w Rzeczypospolitej Polskiej posłów do Parlamentu Europejskiego,

M - liczbę mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy.

3. Dotacja podmiotowa przysługuje wyłącznie do wysokości wydatków uwidocznionej w sprawozdaniu wyborczym, przyjętym przez Państwową Komisję Wyborczą.
4. Dotację podmiotową przysługującą partii politycznej wchodzącej w skład koalicji wyborczej dzieli się na rzecz partii wchodzących w skład tej koalicji w proporcjach określonych w umowie zawiązującej koalicję wyborczą. Proporcje określone w tej umowie nie mogą być zmienione. Jeżeli partie polityczne wchodzące w skład koalicji wyborczej nie określiły w umowie zawiązującej koalicję proporcji, to należną koalicji dotację podmiotową każdej z nich wypłaca się w równych częściach.
5. Przekazania dotacji podmiotowej na wskazany przez podmioty, o których mowa w ust. 1, rachunek bankowy dokonuje minister właściwy do spraw finansów publicznych na podstawie informacji Państwowej Komisji Wyborczej o uprawnionych do otrzymania dotacji podmiotowej oraz o liczbie mandatów uzyskanych przez dany komitet wyborczy. Dotacja podmiotowa jest wypłacana w terminie 9 miesięcy od dnia wyborów.

6. W przypadku podziału, połączenia albo likwidacji partii politycznych odnośnie do ich prawa do dotacji podmiotowej stosuje się odpowiednio przepisy art. 37 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

Art. 101.

1. Środki finansowe lub wartości niepieniężne przyjęte przez komitet wyborczy z naruszeniem przepisów art. 85 ust. 4 pkt 1, art. 86, art. 87 albo art. 88 podlegają przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa. Jeżeli środki finansowe lub wartości niepieniężne zostały zużyte lub utracone, przepadkowi podlega ich równowartość.
2. Przepis ust. 1 nie dotyczy korzyści majątkowych przekazanych komitetowi wyborczemu z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy, których komitet wyborczy nie przyjął lub zwrócił darczyńcy w nieprzekraczalnym terminie 30 dni od daty dokonania darowizny.
3. Sądem właściwym do orzekania w sprawach przepadku środków finansowych lub wartości niepieniężnych, o których mowa w ust. 1, jest Sąd Okręgowy w Warszawie.
4. O orzeczenie przepadku środków finansowych lub wartości niepieniężnych występuje do sądu Państwowa Komisja Wyborcza.
5. Do postępowania w sprawie przepadku korzyści majątkowej stosuje się przepisy o postępowaniu nieprocesowym.

Rozdział 12

Karty do głosowania

Art. 102.

Do kart do głosowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 155-157 i art. 159 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Art. 103.

1. Jeżeli po wydrukowaniu kart do głosowania okręgowa komisja wyborcza skreśli z listy okręgowej nazwisko kandydata z przyczyn, o których mowa w art. 71 ust. 1, nazwisko tego kandydata pozostawia się na wydrukowanych kartach do głosowania. Informację o skreśleniu oraz o warunkach decydujących o ważności głosu oddanego na takiej karcie podaje się do wiadomości publicznej w formie obwieszczenia i zapewnia jego rozplakatowanie w lokalach wyborczych w dniu głosowania.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli komisja unieważni rejestrację listy okręgowej z przyczyn, o których mowa w art. 71 ust. 3 lub 4.

Rozdział 13

Głosowanie i warunki ważności głosu

Art. 104.

Głosowanie odbywa się przy pomocy urzędowych kart do głosowania.

Art. 105.

1. Przed przystąpieniem do głosowania wyborca okazuje obwodowej komisji wyborczej dokument umożliwiający stwierdzenie jego tożsamości.
2. Po wykonaniu czynności, o której mowa w ust. 1, wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania, opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem, w przewidzianej na to rubryce spisu wyborców.
3. Wyborca głosujący za granicą otrzymuje kartę do głosowania wyłącznie po okazaniu obwodowej komisji wyborczej ważnego polskiego paszportu lub w przypadku obywatela Unii Europejskiej niebędącego obywatelem polskim innego ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość.
4. Po otrzymaniu karty do głosowania wyborca udaje się do miejsca w lokalu obwodowej komisji wyborczej zapewniającego tajność głosowania.
5. Kartę do głosowania wyborca wrzuca do urny w taki sposób, aby strona zadrukowana była niewidoczna.

Art. 106.

1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej, zwanym dalej „lokałem wyborczym”, w ciągu jednego dnia, bez przerwy, między godziną 8.00 a 22.00.
2. Głosowanie w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych lub aresztach śledczych może zakończyć się wcześniej niż o godzinie określonej w ust. 1 w przypadku oddania głosu przez wszystkich wyborców. Skrócenie czasu głosowania zarządza obwodowa komisja wyborcza, po porozumieniu z kierownikiem szpitala, zakładu pomocy społecznej, zakładu karnego lub aresztu śledczego, powiadamiając o tym wyborców, wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) oraz właściwą rejonową komisję wyborczą.
3. Głosowanie w obwodach głosowania na polskich statkach morskich oraz za granicą odbywa się między godziną 8.00 a 20.00 czasu miejscowego. Jeżeli głosowanie miałoby być zakończone w dniu następnym po dniu głosowania w kraju, głosowanie przeprowadza się w dniu poprzedzającym.

Art. 107.

1. Wyborca głosuje tylko na jedną listę okręgową, stawiając na karcie do głosowania znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.

2. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania postawiono znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list okręgowych albo nie postawiono tego znaku w kratce z lewej strony obok nazwiska żadnego kandydata z którejkolwiek z list.
3. Za nieważny uznaje się głos, jeżeli na karcie do głosowania znak „x” postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata umieszczonego na liście okręgowej, która została unieważniona.
4. Jeżeli na karcie do głosowania znak „x” postawiono w kratce z lewej strony wyłącznie obok nazwiska kandydata z jednej tylko listy okręgowej, a nazwisko tego kandydata zostało z tej listy skreślone, to głos taki uznaje się za ważny i oddany na tę listę.
5. Jeżeli na karcie do głosowania znak „x” postawiono w kratce z lewej strony obok nazwisk dwóch lub większej liczby kandydatów z tej samej listy okręgowej, to głos taki uważa się za głos ważnie oddany na wskazaną listę okręgową z przyznaniem pierwszeństwa do uzyskania mandatu temu kandydatowi, którego nazwisko na tej liście jest umieszczone w pierwszej kolejności.
6. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych nazwisk lub nazw albo poczynienie innych dopisków poza kratką nie wpływa na ważność głosu.

Art. 108.

1. Głosować może tylko wyborca wpisany do spisu wyborców, a także wyborca dopisany do spisu zgodnie z przepisami ust. 2 i 3.
2. Obwodowa komisja wyborcza dopisuje w dniu głosowania do spisu wyborców:
  - 1) wyborcę przedstawiającego zaświadczenie o prawie do głosowania, załączając zaświadczenie do spisu;
  - 2) wyborcę pominiętego w spisie, jeżeli udokumentuje, że stale zamieszkuje na terenie danego obwodu głosowania, a urząd gminy potwierdzi, że nie otrzymał zawiadomienia o utracie przez niego prawa wybierania lub o objęciu spisem wyborców w innym obwodzie;
  - 3) wyborcę skreślonego ze spisu dla danego obwodu głosowania w związku z umieszczeniem w spisie wyborców w szpitalu lub zakładzie pomocy społecznej, jeżeli udokumentuje, że opuścił szpital lub zakład pomocy społecznej w przeddzień wyborów;
  - 4) obywatela polskiego stale zamieszkującego za granicą, a głosującego w kraju na podstawie ważnego polskiego paszportu. W takim przypadku komisja odnotowuje numer paszportu oraz miejsce i datę jego wydania w rubryce spisu „uwagi” oraz umieszcza w paszporcie na ostatniej wolnej stronie, przeznaczonej na adnotacje wizowe, odcisk swojej pieczęci oraz wpisuje datę głosowania.
3. Przepis ust. 2 stosuje się również w przypadku przybycia wyborcy do szpitala lub zakładu pomocy społecznej w przeddzień wyborów.

Art. 109.

Do przebiegu głosowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 61-66 i art. 69 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu.

Rozdział 14**Ustalanie wyników głosowania w obwodach głosowania
i w okręgach wyborczych****Art. 110.**

Niezwłocznie po zakończeniu głosowania obwodowa komisja wyborcza ustala wyniki głosowania w obwodzie.

Art. 111.

1. Obwodowa komisja wyborcza ustala, na podstawie aktualnego spisu wyborców, liczbę osób uprawnionych do głosowania oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.
2. Komisja ustala liczbę niewykorzystanych kart do głosowania, a następnie karty te umieszcza w zapieczętowanych pakietach.

Art. 112.

1. Po wykonaniu przez obwodową komisję wyborczą czynności, o których mowa w art. 111, przewodniczący komisji w obecności jej członków otwiera urnę wyborczą, po czym komisja liczy znajdujące się w niej karty do głosowania.
2. Kart do głosowania przedartych całkowicie na dwie lub więcej części nie bierze się pod uwagę przy obliczeniach, o których mowa w ust. 1.
3. Jeżeli liczba kart do głosowania wyjętych z urny jest mniejsza lub większa od liczby kart wydanych, komisja podaje w protokole przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

Art. 113.

Karty do głosowania wyjęte z urny inne niż urzędowo ustalone lub nieopatrzone pieczęcią obwodowej komisji wyborczej są nieważne.

Art. 114.

Ustalając wyniki głosowania w obwodzie, obwodowa komisja wyborcza oblicza liczbę:

- 1) kart nieważnych, o których mowa w art. 113;
- 2) kart ważnych;
- 3) głosów nieważnych, o których mowa w art. 107 ust. 2 i 3;
- 4) głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy okręgowe;

- 5) głosów ważnych oddanych na poszczególne listy okręgowe;
- 6) głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów.

Art. 115.

1. Po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 111-114, obwodowa komisja wyborcza sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół głosowania w obwodzie.
2. W protokole, o którym mowa w ust. 1, wymienia się kolejno liczbę:
  - 1) wyborców uprawnionych do głosowania;
  - 2) otrzymanych przez obwodową komisję wyborczą kart do głosowania;
  - 3) wyborców, którym wydano karty do głosowania;
  - 4) niewykorzystanych kart do głosowania;
  - 5) kart nieważnych;
  - 6) kart ważnych;
  - 7) głosów nieważnych;
  - 8) głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy okręgowe;
  - 9) głosów ważnych oddanych na poszczególne listy okręgowe;
  - 10) głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów.
3. W protokole podaje się także czas rozpoczęcia i zakończenia głosowania oraz omawia zarządzenia i inne podjęte decyzje, jak również inne istotne okoliczności związane z przebiegiem głosowania.
4. Protokół podpisują i każdą ze stron parafują wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.
5. Mężom zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów. Adnotację o wniesieniu uwag zamieszcza się w protokole.
6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do członków obwodowej komisji wyborczej, z tym że nie zwalnia ich to z obowiązku podpisania protokołu głosowania w obwodzie.
7. Wzór protokołu, o którym mowa w ust. 1, ustala Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 116.

1. W przypadku powołania przez rejonową komisję wyborczą pełnomocnika obwodowa komisja wyborcza niezwłocznie przekazuje mu kopię protokołu głosowania w obwodzie.
2. Pełnomocnik rejonowej komisji wyborczej sprawdza pod względem zgodności arytmetycznej poprawność ustalenia wyników głosowania w obwodzie i potwierdza obwodowej komisji wyborczej poprawność ustalonych wyników bądź wskazuje na niezgodność arytmetyczną danych w protokole, którą obwodowa komisja wyborcza jest obowiązana wyjaśnić i odpowiednio poprawić oraz

udostępnić wyborcom skorygowane wyniki głosowania w trybie określonym w art. 117.

3. Tryb przekazywania i przyjmowania oraz sposób postępowania z kopią protokołu, o której mowa w ust. 1, określa Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 117.

1. Obwodowa komisja wyborcza udostępnia wyborcom, przez wywieszenie w lokalu wyborczym w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców, wyniki głosowania obejmujące dane, o których mowa w art. 115 ust. 2.
2. Podanie do wiadomości publicznej wyników, o których mowa w ust. 1, nie może nastąpić przed zakończeniem głosowania w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.
3. Państwowa Komisja Wyborcza w celu realizacji wymogów wynikających z ust. 2, podaje do wiadomości publicznej oraz przekazuje obwodowym komisjom wyborczym informację dotyczącą godziny, od której będzie można udostępnić wyborcom wyniki, o których mowa w ust. 1.

Art. 118.

1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej niezwłocznie przekazuje do właściwej rejonowej komisji wyborczej, w zapieczętowanej kopercie, jeden egzemplarz protokołu głosowania w obwodzie, wraz z wyjaśnieniami komisji do zgłoszonych zarzutów, o których mowa w art. 115 ust. 5 i 6. Mężowie zaufania mają prawo uczestniczyć przy przekazywaniu protokołu.
2. Wyniki głosowania i protokoły głosowania z obwodów utworzonych za granicą są przekazywane okręgowej komisji wyborczej właściwej dla miasta stołecznego Warszawy, a wyniki głosowania i protokoły głosowania z obwodów utworzonych na polskich statkach morskich komisji okręgowej właściwej dla siedziby armatora.
3. Państwowa Komisja Wyborcza określi, w drodze uchwały, tryb przekazywania i przyjmowania protokołów, o których mowa w ust. 1, oraz tryb przekazywania i przyjmowania wyników głosowania oraz protokołów, o których mowa w ust. 2.

Art. 119.

Niezwłocznie po otrzymaniu protokołu głosowania w obwodzie rejonowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania komisja zarządza ponowne ich ustalenie przez obwodową komisję wyborczą i powiadamia o tym właściwą okręgową komisję wyborczą. Przepisy art. 111-114 stosuje się odpowiednio.

Art. 120.

Po wykonaniu czynności, o których mowa w art. 118 i art. 119, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej niezwłocznie, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą, przekazuje w depozyt odpowiednio wójtowi lub burmistrzowi (prezydentowi miasta) dokumenty z głosowania oraz pieczęć komisji.

Art. 121.

1. Rejonowa komisja wyborcza na podstawie protokołów głosowania w obwodach ustala wyniki głosowania na obszarze swojej właściwości i sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół wyników głosowania w rejonie.
2. W protokole wymienia się sumy liczb, o których mowa w art. 115 ust. 2.
3. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.
4. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mogą być obecni mężowie zaufania, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów.
5. Przewodniczący rejonowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie do właściwej okręgowej komisji wyborczej dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy okręgowe i głosów ważnych oddanych na poszczególne listy okręgowe oraz głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą. Mężowie zaufania mają prawo uczestniczyć przy przekazywaniu danych z protokołu.
6. Protokół wyników głosowania w rejonie wraz z protokołami głosowania z obwodów głosowania przewodniczący rejonowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie do okręgowej komisji wyborczej, w trybie ustalonym przez Państwową Komisję Wyborczą. Pozostałe dokumenty z wyborów przekazuje dyrektorowi delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.
7. Wzór protokołu wyników głosowania w rejonie określi Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 122.

1. Po otrzymaniu od przewodniczących rejonowych komisji wyborczych protokołów wyników głosowania w rejonie okręgowa komisja wyborcza dokonuje sprawdzenia prawidłowości ustalenia wyników głosowania przez rejonowe komisje wyborcze.
2. W razie stwierdzenia nieprawidłowości w ustaleniu wyników głosowania, o których mowa w ust. 1, okręgowa komisja wyborcza zarządza ponowne ustalenie przez rejonową komisję wyborczą tych wyników.

Art. 123.

1. Okręgowa komisja wyborcza na podstawie protokołów wyników głosowania w rejonach ustala wyniki głosowania na poszczególne listy okręgowe i sporządza, w dwóch egzemplarzach, protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym.
2. Jeżeli właściwa okręgowa komisja wyborcza nie uzyska wyników głosowania w obwodach głosowania za granicą albo na polskich statkach morskich w ciągu 24 godzin od zakończenia głosowania, o którym mowa w art. 106 ust. 3, głosowanie w tych obwodach uważa się za niebyłe. Fakt ten odnotowuje się w protokole wyników głosowania w okręgu wyborczym, z wymienieniem obwodów gło-

- wania oraz ewentualnych przyczyn niezyskania z tych obwodów wyników głosowania.
3. W protokole wymienia się sumy odpowiednich liczb zawartych w protokołach wyników głosowania w rejonie.
  4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji obecne przy jego sporządzaniu. Protokół opatruje się pieczęcią komisji.
  5. Przy ustalaniu wyników głosowania i sporządzaniu protokołu mogą być obecni pełnomocnicy wyborczy lub osoby przez nich upoważnione, którym przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów.
  6. Przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przekazuje niezwłocznie do Państwowej Komisji Wyborczej dane z protokołu dotyczące liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy okręgowe i głosów ważnych oddanych na poszczególne listy okręgowe oraz głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów, w sposób ustalony przez Państwową Komisję Wyborczą. Osoby, o których mowa w ust. 5, mają prawo uczestniczyć przy przekazywaniu danych z protokołu.
  7. Protokół wyników głosowania w okręgu wyborczym przewodniczący okręgowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie do Państwowej Komisji Wyborczej, w trybie przez nią ustalonym. Pozostałe dokumenty z wyborów przechowuje dyrektor delegatury Krajowego Biura Wyborczego właściwej dla siedziby komisji.
  8. Wzór protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym określi Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 124.

1. Państwowa Komisja Wyborcza może ustalić obowiązek, tryb i zasady przekazywania jej w trakcie głosowania danych liczbowych, o których mowa w art. 111 ust. 1.
2. Państwowa Komisja Wyborcza po otrzymaniu danych liczbowych, o których mowa w ust. 1, ze wszystkich obwodowych komisji wyborczych podaje do wiadomości publicznej liczbę osób ujętych w spisach wyborców oraz liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania.

Rozdział 15

Ustalanie wyników wyborów oraz ich ogłaszanie

Art. 125.

1. Po otrzymaniu protokołów wyników głosowania ze wszystkich okręgów wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza ustala wyniki głosowania w skali kraju i stwierdza, które listy okręgowe komitetów wyborczych spełniają warunek uprawniający do uczestniczenia w podziale mandatów, a następnie dokonuje podziału wszystkich mandatów między komitety wyborcze odpowiednio do łącznej liczby głosów ważnych oddanych na listy okręgowe danego komitetu wyborczego oraz przystępuje do ustalenia liczby mandatów przypadających dla poszczególnych list okręgowych każdego z komitetów wyborczych, które uzyskały mandaty, i przyznania tych mandatów konkretnym kandydatom.

2. W podziale mandatów uwzględnia się wyłącznie listy okręgowe tych komitetów wyborczych, które otrzymały co najmniej 5% ważnych głosów w skali kraju.

Art. 126.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie danych z protokołów, o których mowa w art. 123 ust. 1, sporządza zestawienie obejmujące liczbę głosów ważnych w skali kraju oraz głosów ważnych oddanych na listy okręgowe poszczególnych komitetów wyborczych we wszystkich okręgach oraz ustala wykaz komitetów wyborczych, których listy okręgowe spełniają warunek, o którym mowa w art. 125 ust. 2, oraz komitetów, których listy okręgowe nie spełniają tego warunku.

Art. 127.

1. Państwowa Komisja Wyborcza dokonuje podziału wszystkich mandatów pomiędzy uprawnione komitety wyborcze w sposób następujący:
  - 1) liczbę głosów ważnych oddanych łącznie na listy okręgowe każdego z komitetów wyborczych dzieli się kolejno przez: 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ilu posłów do Parlamentu Europejskiego jest wybieranych w Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 2) każdemu komitetowi wyborczemu przyznaje się tyle mandatów, ile spośród ustalonego w powyższy sposób szeregu ilorazów przypada mu liczb kolejno największych.
2. Jeżeli kilka komitetów wyborczych uzyskało ilorazy równe ostatniej liczbie z liczb uszeregowanych w podany sposób, a komitetów tych jest więcej niż mandatów do rozdzielenia, pierwszeństwo mają komitety wyborcze w kolejności ogólnej liczby oddanych głosów na listy okręgowe tych komitetów. Gdyby na listy okręgowe dwu lub więcej komitetów wyborczych oddano równą liczbę głosów, o pierwszeństwie rozstrzyga liczba okręgów wyborczych, w których na listy danego komitetu oddano większą liczbę głosów.

Art. 128.

1. Po wykonaniu czynności określonych w art. 126 i art. 127 Państwowa Komisja Wyborcza sporządza protokół wyników głosowania w skali kraju oraz ogólnego podziału mandatów między komitety wyborcze.
2. W protokole wymienia się liczby:
  - 1) wyborców uprawnionych do głosowania;
  - 2) wyborców, którym wydano karty do głosowania;
  - 3) kart nieważnych;
  - 4) kart ważnych;
  - 5) głosów nieważnych;
  - 6) głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy okręgowe;
  - 7) głosów ważnych oddanych łącznie na listy okręgowe każdego komitetu wyborczego;

- 8) mandatów przypadających każdemu komitetowi wyborczemu uprawnionemu do uczestniczenia w podziale mandatów.
3. W protokole wymienia się również komitety wyborcze, których listy okręgowe spełniają warunek, o którym mowa w art. 125 ust. 2 oraz komitety wyborcze, których listy okręgowe nie spełniają tego warunku. Do protokołu załącza się zestawienie, o którym mowa w art. 126.

Art. 129.

1. Państwowa Komisja Wyborcza, po ustaleniu, ile mandatów przypada poszczególnym komitetom wyborczym, sporządza zestawienie obejmujące:
  - 1) liczbę głosów ważnych oddanych łącznie na listy okręgowe każdego z komitetów wyborczych, których listy okręgowe spełniają warunek, o którym mowa w art. 125 ust. 2, oraz
  - 2) liczby głosów ważnych oddanych na poszczególne listy okręgowe każdego z komitetów wyborczych, o których mowa w pkt 1.
2. Na podstawie zestawienia, o którym mowa w ust. 1, Państwowa Komisja Wyborcza przystępuje do ustalenia liczby mandatów przypadających poszczególnym listom okręgowym. W tym celu, odrębnie dla każdego komitetu wyborczego, liczbę głosów ważnych oddanych na listę okręgową danego komitetu wyborczego kolejno w każdym okręgu mnoży się za każdym razem przez liczbę przypadających danemu komitetowi mandatów, a następnie tak otrzymany iloczyn dzieli się przez liczbę głosów ważnych oddanych we wszystkich okręgach na listy okręgowe tego komitetu wyborczego. Wartość liczby całkowitej (przed przecinkiem) uzyskanego w ten sposób ilorazu oznacza liczbę mandatów przypadających danej liście okręgowej.
3. Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w ust. 2, w odniesieniu do wszystkich list okręgowych danego komitetu wyborczego nie zostały rozdzielone wszystkie mandaty przypadające temu komitetowi, to pozostałe jeszcze do podziału mandaty przydziela się tym listom okręgowym tego komitetu, dla których wyliczone ilorazy wykazują po przecinku kolejno najwyższe wartości, uwzględniając także i te listy okręgowe, które nie uzyskały jeszcze żadnego mandatu.

Art. 130.

1. Mandaty przypadające danej liście okręgowej uzyskują kandydaci w kolejności otrzymanej liczby głosów.
2. Jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzymało równą liczbę głosów uprawniającą do uzyskania mandatu z danej listy okręgowej, o pierwszeństwie rozstrzyga kolejność umieszczenia ich nazwisk na liście.

Art. 131.

1. Po ustaleniu wyników wyborów w każdym okręgu wyborczym Państwowa Komisja Wyborcza sporządza protokół wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego.

2. W protokole zamieszcza się, oddzielnie dla każdego okręgu wyborczego, wykaz list okręgowych zarejestrowanych w okręgu oraz wykaz list, które spełniły warunek, o którym mowa w art. 125 ust. 2, a także liczby:

- 1) wyborców uprawnionych do głosowania,
- 2) wyborców, którym wydano karty do głosowania,
- 3) kart nieważnych,
- 4) kart ważnych,
- 5) głosów nieważnych,
- 6) głosów ważnych oddanych na każdą z list okręgowych,
- 7) głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów każdej z list okręgowych,
- 8) mandatów przypadających każdej liście okręgowej spełniającej warunek, o którym mowa w art. 125 ust. 2,

oraz nazwiska i imiona wybranych posłów do Parlamentu Europejskiego z poszczególnych list.

Art. 132.

Państwowa Komisja Wyborcza ogłasza w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, w formie obwieszczenia, oraz podaje do wiadomości publicznej wyniki wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego. W obwieszczeniu zamieszcza się informacje, o których mowa w art. 128 ust. 2 i art. 131 ust. 2.

Art. 133.

1. Państwowa Komisja Wyborcza przesyła Prezydentowi Rzeczypospolitej i Marszałkowi Sejmu sprawozdanie z wyborów oraz wręcza posłom do Parlamentu Europejskiego zaświadczenia o wyborze nie później niż 14 dnia po ogłoszeniu obwieszczenia, o którym mowa w art. 132.
2. Marszałek Sejmu niezwłocznie po ogłoszeniu obwieszczenia, o którym mowa w art. 132, przesyła Przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego zawiadomienie o wyborze posłów do Parlamentu Europejskiego i inne wymagane przez Parlament Europejski dokumenty.

Rozdział 16

Protesty wyborcze. Ważność wyborów

Art. 134.

1. Przeciwno ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi posła do Parlamentu Europejskiego może być wniesiony protest z powodu:
  - 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub

- 2) naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów.
2. Protesty rozpatruje i rozstrzyga o nieważności wyborów lub o nieważności wyboru posła do Parlamentu Europejskiego Sąd Najwyższy, w drodze uchwały.

Art. 135.

1. Jeżeli podstawę protestu stanowi zarzut popełnienia przestępstwa przeciwko wyborom albo naruszenia przez Państwową Komisję Wyborczą przepisów niniejszej ustawy dotyczących ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, może go wnieść każdy wyborca.
2. Protest przeciwko ważności wyborów w okręgu wyborczym lub przeciwko wyborowi posła do Parlamentu Europejskiego może wnieść wyborca, którego nazwisko w dniu wyborów było umieszczone w spisie wyborców w jednym z obwodów głosowania na obszarze danego okręgu wyborczego.
3. Prawo wniesienia protestu przysługuje również przewodniczącemu właściwej komisji wyborczej i pełnomocnikowi wyborczemu komitetu wyborczego.

Art. 136.

1. Protest wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.
2. Wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.
3. W odniesieniu do wyborcy przebywającego za granicą lub na polskim statku morskim wymogi wymienione w ust. 1 uważa się za spełnione, jeżeli protest został złożony odpowiednio właściwemu terytorialnie konsulowi lub kapitanowi statku. Wyborca obowiązany jest dołączyć do protestu zawiadomienie o ustanowieniu swojego pełnomocnika zamieszkałego w kraju lub pełnomocnika do dórczeń zamieszkałego w kraju, pod rygorem pozostawienia protestu bez biegu.

Art. 137.

1. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu.
2. Opinia, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów protestu, a w razie potwierdzenia zasadności zarzutów - ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów niniejszej ustawy miało wpływ na wynik wyborów.
3. Uczestnikami postępowania są: wnoszący protest, przewodniczący właściwej komisji wyborczej albo jego zastępca i Prokurator Generalny.

Art. 138.

1. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną w myśl art. 135 lub niespełniający warunków określonych w art. 136. Niedopuszczalne jest przywrócenie terminu do wniesienia protestu.
2. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest dotyczący sprawy, co do której w niniejszej ustawie przewiduje się możliwość wniesienia przed dniem głosowania skargi lub odwołania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej.
3. Jeżeli w proteście zarzucono popełnienie przestępstwa przeciwko wyborom, Sąd Najwyższy niezwłocznie zawiadamia o tym Prokuratora Generalnego.

Art. 139.

1. Protesty rozpatruje Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych, na podstawie opinii wydanych w wyniku rozpoznania protestów.
2. Rozstrzygnięcie, o którym mowa w art. 134 ust. 2, Sąd Najwyższy podejmuje, nie później niż w 90 dniu po dniu wyborów, na posiedzeniu z udziałem Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej.
3. Sąd Najwyższy, podejmując uchwałę o nieważności wyborów lub o nieważności wyboru posła do Parlamentu Europejskiego, postanawia o przeprowadzeniu wyborów ponownych lub o podjęciu niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.
4. Uchwałę Sądu Najwyższego, o której mowa w art. 134 ust. 2, przedstawia się niezwłocznie Prezydentowi Rzeczypospolitej oraz Marszałkowi Sejmu, a także przesyła Państwowej Komisji Wyborczej.
5. Uchwałę Sądu Najwyższego, o której mowa w art. 134 ust. 2, ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 140.

1. W przypadku podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały o nieważności wyborów lub o nieważności wyboru posła do Parlamentu Europejskiego wybory ponowne lub wskazane czynności wyborcze przeprowadza się na zasadach i w trybie przewidzianych w niniejszej ustawie.
2. Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej o wyborach ponownych lub podjęciu wskazanych czynności wyborczych podaje się do wiadomości publicznej i ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej w 5 dniu od dnia ogłoszenia uchwały Sądu Najwyższego, o której mowa w art. 139 ust. 3. Przepisy art. 11 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.
3. Wyniki wyborów ponownych albo wyniki przeprowadzonych czynności wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza podaje w obwieszczeniu. W obwieszczeniu wymienia się ponadto osoby, których wybór został unieważniony, ze wskazaniem numeru okręgu wyborczego, a także numeru i nazwy listy okręgowej.
4. Obwieszczenie, o którym mowa w ust. 3, ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej oraz podaje się do wiadomości publicznej, a także przesyła się niezwłocznie Marszałkowi Sejmu.

5. Marszałek Sejmu niezwłocznie po ogłoszeniu obwieszczenia, o którym mowa w ust. 3, przesyła Przewodniczącemu Parlamentu Europejskiego zawiadomienie o wyborze posła do Parlamentu Europejskiego i inne wymagane przez Parlament Europejski dokumenty.

Rozdział 17

Wygaśnięcie mandatu. Utrata mandatu

Art. 141.

Wygaśnięcie mandatu posła do Parlamentu Europejskiego następuje wskutek:

- 1) śmierci;
- 2) zrzeczenia się mandatu.

Art. 142.

1. Utrata mandatu posła do Parlamentu Europejskiego następuje wskutek:

- 1) utraty prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyboru;
- 2) zajmowania w dniu wyborów stanowiska lub pełnienia funkcji albo powołania w czasie kadencji na stanowisko lub powierzenia funkcji, o których mowa w przepisach art. 5 i art. 6 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 2;
- 3) wyboru na posła na Sejm albo senatora;
- 4) unieważnienia wyboru posła do Parlamentu Europejskiego.

2. Utrata mandatu posła do Parlamentu Europejskiego zajmującego w dniu wyborów stanowisko lub pełniącego funkcję albo powołanego w czasie kadencji na stanowisko lub funkcję, o których mowa w przepisach art. 5 i art. 6 ust. 2, następuje, jeżeli nie złoży on Marszałkowi Sejmu, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą wyników wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego lub powołania na stanowisko lub funkcję, o których mowa w przepisach art. 5 i art. 6 ust. 2 ustawy, oświadczenia o złożeniu rezygnacji z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji.

3. Poseł do Parlamentu Europejskiego wybrany w czasie kadencji na posła na Sejm albo na senatora traci mandat posła do Parlamentu Europejskiego z dniem ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą wyników wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej albo do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Jeżeli poseł do Parlamentu Europejskiego uzyskał mandat posła na Sejm na podstawie art. 179 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu, traci mandat posła do Parlamentu Europejskiego z dniem wydania przez Marszałka Sejmu postanowienia o obsadzeniu mandatu posła na Sejm.

Art. 143.

1. Utratę mandatu posła do Parlamentu Europejskiego stwierdza Marszałek Sejmu w drodze postanowienia.
2. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

3. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, doręcza się niezwłocznie Państwowej Komisji Wyborczej.
4. O utracie mandatu posła do Parlamentu Europejskiego Marszałek Sejmu niezwłocznie zawiadamia Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego.

Art. 144.

1. W przypadku wygaśnięcia mandatu posła do Parlamentu Europejskiego, stwierdzonego przez Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, albo utraty mandatu Marszałek Sejmu, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w art. 142 ust. 1 pkt 4, zawiadamia, na podstawie obwieszczenia, o którym mowa w art. 132, kolejnego uprawnionego na podstawie art. 130 kandydata z tej samej listy okręgowej o przysługującym mu pierwszeństwie do mandatu.
2. Kandydat może zrzec się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu na rzecz kolejnego uprawnionego kandydata z tej samej listy. Oświadczenie o ustąpieniu pierwszeństwa powinno być złożone Marszałkowi Sejmu w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1.
3. Jeżeli obsadzenie mandatu posła do Parlamentu Europejskiego w trybie określonym w ust. 1 byłoby niemożliwe z powodu braku kandydatów, którym mandat można przydzielić, Marszałek Sejmu o przysługującym pierwszeństwie do mandatu zawiadamia, na podstawie obwieszczenia, o którym mowa w art. 132, kandydata z innej listy okręgowej tego samego komitetu wyborczego, który w wyborach otrzymał największą liczbę głosów, o ile nie uzyskał mandatu.
4. O obsadzeniu mandatu postanawia Marszałek Sejmu. Przepisy art. 143 ust. 2-4 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 18

Finansowanie wyborów z budżetu państwa

Art. 145.

1. Wydatki związane z organizacją i przeprowadzeniem wyborów są pokrywane z budżetu państwa.
2. Przepisy art. 129 Ordynacji wyborczej do Sejmu i do Senatu stosuje się odpowiednio.

Rozdział 19

Przepisy karne

Art. 146.

Kto, w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, prowadzi agitację wyborczą:

- 1) w siedzibach urzędów administracji rządowej lub administracji samorządu terytorialnego bądź sądów lub prokuratury,

- 2) na terenie zakładów pracy w sposób i w formach zakłócających ich normalne funkcjonowanie,
- 3) na terenie jednostek wojskowych i innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej albo oddziałów obrony cywilnej bądź skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych,
- 4) w lokalu wyborczym lub na terenie budynku, w którym lokal się znajduje,
- 5) na terenie szkoły podstawowej lub gimnazjum wobec uczniów nieposiadających prawa wybierania

- podlega karze grzywny.

Art. 147.

1. Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie list kandydatów, stosując groźbę, podstęp lub jakąkolwiek inną formę nacisków zmierzających do uzyskania podpisów - podlega grzywnie od 1000 do 10 000 złotych.
2. Tej samej karze podlega, kto zbiera podpisy osób popierających zgłoszenie listy kandydatów na terenie jednostek wojskowych lub innych jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej albo oddziałów obrony cywilnej lub skoszarowanych jednostek podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
3. Kto udziela wynagrodzenia pieniężnego w zamian za zbieranie lub złożenie podpisu pod zgłoszeniem listy kandydatów - podlega grzywnie od 10 000 do 50 000 złotych.

Art. 148.

Kto, w celu prowadzenia kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego:

- 1) umieszcza plakat lub hasło wyborcze na ścianie budynku, ogrodzeniu, latarni, urządzeniu energetycznym, telekomunikacyjnym lub innym urządzeniu bez zgody właściciela lub zarządcy nieruchomości,
- 2) przy ustawianiu własnego urządzenia ogłoszeniowego narusza obowiązujące przepisy porządkowe,
- 3) umieszcza plakat lub hasło wyborcze w taki sposób, że nie można ich usunąć bez spowodowania szkód

- podlega karze grzywny.

Art. 149.

1. Kto, w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, nie umieszcza w materiałach wyborczych oznaczenia, od kogo one pochodzą - podlega karze grzywny.
2. Tej samej karze podlega osoba będąca redaktorem w rozumieniu prawa prasowego, która dopuszcza do nieumieszczenia w informacji, komunikacie, apelu lub hasła wyborczym ogłoszonych w prasie drukowanej lub w telewizji bądź ra-

diu na koszt komitetu wyborczego, wskazania, przez kogo są opłacane i od kogo pochodzą.

Art. 150.

Kto, w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, bez uprzedniej zgody pełnomocnika wyborczego komitetu wyborczego prowadzi agitację wyborczą, polegającą na organizowaniu wieców wyborczych kandydatów, rozpowszechnianiu programów wyborczych kandydatów albo komitetów wyborczych lub ich materiałów propagandowych o charakterze reklamy rozpowszechnianej do celów kampanii wyborczej za pomocą środków masowego przekazu, plakatów, broszur lub ulotek o masowym nakładzie, lub za pośrednictwem infolinii o bezpłatnym dostępie - podlega karze grzywny.

Art. 151.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego w okresie od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania, zwołuje zgromadzenia, organizuje pochody lub manifestacje, wygłasza przemówienia, rozdaje ulotki lub w jakikolwiek inny sposób prowadzi agitację na rzecz kandydatów lub list kandydatów albo przeciwko kandydatom lub listom kandydatów - podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 152.

Kto, w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, prowadząc agitację wyborczą organizuje loterie fantowe lub innego rodzaju gry losowe albo konkursy, w których wygranymi są nagrody pieniężne lub przedmioty o wartości wyższej niż wartość przedmiotów zwyczajowo używanych w celach reklamowych lub promocyjnych - podlega grzywnie od 5 000 do 50 000 złotych.

Art. 153.

Kto, w ramach kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, podaje lub dostarcza napoje alkoholowe nieodpłatnie lub po cenach sprzedaży netto możliwych do uzyskania, nie wyższych od cen nabycia lub kosztów wytworzenia - podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 154.

Kto, w związku z wyborami posłów do Parlamentu Europejskiego, w okresie od zakończenia kampanii wyborczej aż do zakończenia głosowania, podaje do wiadomości publicznej wyniki przedwyborczych badań (sondaży) opinii publicznej dotyczących przewidywanych zachowań wyborczych lub przewidywanych wyników wyborów, lub wyniki sondaży wyborczych przeprowadzanych w dniu głosowania w Unii Europejskiej - podlega grzywnie od 500 000 do 1 000 000 złotych.

Art. 155.

Wyborca, który więcej niż jeden raz uczestniczył w głosowaniu w tych samych wyborach do Parlamentu Europejskiego - podlega karze grzywny.

Art. 156.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, organizuje zbiórkę publiczną na cele kampanii wyborczej - podlega grzywnie od 1000 do 100 000 złotych.

Art. 157.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, przekazuje środki finansowe lub wartości niepieniężne jednego komitetu na rzecz innego komitetu wyborczego - podlega karze aresztu albo grzywny albo obu tym karom łącznie.

Art. 158.

1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego nie dopełnia obowiązku gromadzenia środków finansowych na rachunku bankowym - podlega karze aresztu albo grzywny.
2. Tej samej karze podlega, kto nie wprowadza zastrzeżenia do umowy rachunku bankowego zawartej przez niego w imieniu komitetu wyborczego o wymaganym ustawą sposobie dokonywania wpłat na rzecz komitetu wyborczego oraz o dopuszczalnym źródle pozyskiwania środków finansowych przez komitet wyborczy, a także o dopuszczalnym terminie dokonywania wpłat.

Art. 159.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego:

- 1) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego na cele inne niż związane z wyborami,
- 2) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego lub wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego przed dniem, od którego zezwala na to ustawa,
- 3) pozyskuje środki finansowe lub wartości niepieniężne na rzecz komitetu wyborczego po dniu wyborów,
- 4) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego po dniu złożenia sprawozdania wyborczego,
- 5) wydatkuje środki finansowe komitetu wyborczego z naruszeniem limitów wydatków określonych dla komitetów wyborczych,
- 6) przekazuje komitetowi wyborczemu wyborców lub przyjmuje w imieniu komitetu środki finansowe pochodzące z innych źródeł niż od osób fizycznych

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 160.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, przyjmuje lub przeznaczają na kampanię wyborczą środki finansowe pochodzące z innego źródła niż z Funduszu Wyborczego partii politycznej tworzącej komitet wyborczy partii politycznej lub z Funduszy Wyborczych partii politycznych tworzących koalicyjny komitet wyborczy partii politycznych - podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 161.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, po uzyskaniu informacji, z jakich źródeł pochodzą, przyjmuje na rzecz komitetu wyborczego wyborców lub przeznaczają na kampanię wyborczą środki finansowe komitetu wyborczego wyborców pochodzące:

- 1) od osoby fizycznej niemającej miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli polskich zamieszkałych w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej,
- 2) od cudzoziemca mającego miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, niebędącego obywatelem Unii Europejskiej

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 162.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, przyjmuje lub przeznaczają na kampanię wyborczą wartości niepieniężne inne niż nieodpłatne usługi polegające na rozpowszechnianiu plakatów i ulotek wyborczych przez podmioty inne niż przedsiębiorcy - podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 163.

1. Pełnomocnik finansowy komitetu wyborczego, który w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, nie dopełnia:

- 1) obowiązku przekazania przez komitet wyborczy na rzecz instytucji charytatywnej nadwyżki pozyskanych środków finansowych nad poniesionymi wydatkami,
- 2) obowiązku sporządzenia i przedstawienia w terminie Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdania wyborczego albo podaje w tym sprawozdaniu dane nieprawdziwe lub niepełne

- podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

2. Tej samej karze podlega, kto nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie przez pełnomocnika finansowego obowiązków, o których mowa w ust. 1.

Art. 164.

Kto, w związku z wyborami do Parlamentu Europejskiego, nie dopuszcza do wykonania lub utrudnia dopełnienie biegłemu rewidentowi obowiązku sporządzenia opinii

lub raportu dotyczącego sprawozdania wyborczego - podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności, albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 165.

1. W przypadku skazania za wykroczenie określone w art. 148 sąd orzeka przepadek przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia wykroczenia lub nawiązkę w wysokości do 1 500 złotych.
2. W przypadku skazania za wykroczenia lub przestępstwa określone w art. 152, art. 156, art. 159, art. 160, art. 161 oraz art. 163 ust. 1 pkt 1 sąd orzeka przepadek przedmiotów stanowiących przedmiot wykroczenia lub przestępstwa.
3. Przepadek przedmiotów, o którym mowa w ust. 1 i 2, orzeka się chociażby przedmioty te nie były własnością sprawcy.
4. Jeżeli orzeczenie przepadku przedmiotów, o których mowa w ust. 2, nie jest możliwe sąd orzeka obowiązek uiszczenia kwoty pieniężnej stanowiącej ich równowartość.

Art. 166.

Do postępowania w sprawach, o których mowa w art. 146, art. 148-151, art. 153, art. 155 i art. 157-162, stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 20

Przepisy szczególne

Art. 167.

Wszelkie pisma oraz postępowanie sądowe i administracyjne w sprawach wyborczych są wolne od opłat administracyjnych i kosztów sądowych.

Art. 168.

Dokumenty wymagane na podstawie przepisów ustawy niesporządzone w języku polskim, są składane wraz z tłumaczeniem na język polski.

Art. 169.

1. Dokumenty z wyborów są przekazywane do archiwów państwowych i mogą być udostępniane.
2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej złożony po porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu, po jakim muszą być one przekazywane do archiwów państwowych, potrzeby ochrony przekazywanych, przechowywanych materiałów i zawartych w nich danych oraz podmiotów, którym dokumenty mogą być udostępniane.

Art. 170.

Ilekcioć w ustawie jest mowa o postępowaniu nieprocesowym przed sądami, stosuje się w nim przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.

Art. 171.

1. Ilekcioć w ustawie jest mowa o upływie terminu do wniesienia skargi, odwołania lub innego dokumentu do sądu, organu wyborczego, urzędu gminy, konsula albo kapitana statku, należy przez to rozumieć dzień złożenia skargi, odwołania lub innego dokumentu w sądzie, organowi wyborczemu, w urzędzie gminy, w konsulacie lub kapitanowi statku.
2. Jeżeli koniec terminu wykonania czynności określonej w ustawie przypada na sobotę albo na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa pierwszego roboczego dnia po tym dniu.
3. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, czynności wyborcze, określone kalendarzem wyborczym oraz czynności, o których mowa w ust. 1, są dokonywane w godzinach urzędowania sądów, organów wyborczych, urzędów gmin oraz konsulatów.

Art. 172.

Ilekcioć w ustawie jest mowa o numerze ewidencyjnym PESEL, należy przez to rozumieć, w odniesieniu do obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość.

Art. 173.

Ilekcioć w ustawie jest mowa o obowiązku podawania do wiadomości publicznej, należy przez to rozumieć również obowiązek udostępnienia w urzędowym publikatorze teleinformatycznym - Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 174.

Ilekcioć w ustawie jest mowa o:

- 1) obywatelach Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, należy przez to rozumieć, do dnia 30 kwietnia 2004 r., oprócz obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, także obywateli Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej;
- 2) państwach członkowskich Unii Europejskiej, należy przez to rozumieć, do dnia 30 kwietnia 2004 r., oprócz państw członkowskich Unii Europejskiej, także Republikę Czeską, Republikę Estońską, Republikę Cypryjską, Republikę Łotewską, Republikę Litewską, Republikę Węgierską, Republikę Malty, Republikę Słowenii i Republikę Słowacką.

Art. 175.

1. Minister właściwy do spraw finansów publicznych, w drodze rozporządzenia, podwyższy kwotę, o której mowa w art. 89 ust. 1, w przypadku wzrostu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem o ponad 5%, w stopniu odpowiadającym wzrostowi tych cen.
2. Wskaźnik wzrostu cen, o którym mowa w ust. 1, ustala się na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do 20 dnia pierwszego miesiąca każdego kwartału.

Rozdział 21**Zmiany w przepisach obowiązujących i przepisy końcowe****Art. 176.**

W ustawie z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 925 oraz z 2003 r. Nr 175, poz. 1692) w art. 25 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) utratę czynnego i biernego prawa wyborczego w wyborach Prezydenta, w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach organów samorządu terytorialnego,”.

Art. 177.

W ustawie z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544, z późn. zm.³⁾) w art. 85:

- 1) w ust. 5 wyrazy „najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego”;
- 2) w ust. 6 wyrazy „najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego”;
- 3) w ust. 7 wyrazy „najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów”.

Art. 178.

W ustawie z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz.U. z 1999 r. Nr 42, poz. 428, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 153, poz. 1271 oraz 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1999 r. Nr 57, poz. 618, Nr 62, poz. 681 i Nr 63, poz. 701, z 2000 r. Nr 43, poz. 488 i Nr 50, poz. 600, z 2002 r. Nr 14,

1) w art. 7:

a) w ust. 1 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) kandydat na posła do Parlamentu Europejskiego - Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem okręgowej komisji wyborczej,”

b) w ust. 3 wyrazy „w ust. 1 pkt 1 i 2” zastępuje się wyrazami „w ust. 1 pkt 1-2a”

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Oświadczenie kandydata na posła, senatora albo posła do Parlamentu Europejskiego przekazuje się do Sądu jedynie w przypadku, gdy zostanie on wybrany.”;

2) w art. 11 w ust. 2 po wyrazie „senatora” dodaje się wyrazy „albo posła do Parlamentu Europejskiego”.

Art. 179.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 115 w § 13 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) poseł do Parlamentu Europejskiego,”;

2) art. 248 otrzymuje brzmienie:

„Art. 248. Kto w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Parlamentu Europejskiego, wyborami organów samorządu terytorialnego lub referendum:

- 1) sporządza listę kandydujących lub głosujących, z pominięciem uprawnionych lub wpisaniem nieuprawnionych,
- 2) używa podstępu celem nieprawidłowego sporządzenia listy kandydujących lub głosujących, protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych,
- 3) niszczy, uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty wyborcze albo referendalne,
- 4) dopuszcza się nadużycia lub dopuszcza do nadużycia przy przyjmowaniu lub obliczaniu głosów,
- 5) odstępuje innej osobie przed zakończeniem głosowania niewykorzystaną kartę do głosowania lub pozyskuje od innej osoby w celu wykorzystania w głosowaniu niewykorzystaną kartę do głosowania,

---

poz. 128, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 765, Nr 153, poz. 1271 i Nr 175, poz. 1434 oraz z 2003 r. Nr 44, poz. 390 i Nr 99, poz. 921.

⁵⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255

6) dopuszcza się nadużycia w sporządzaniu list z podpisami obywateli zgłaszających kandydatów w wyborach lub inicjujących referendum,

- podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”;

3) w art. 249 dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) sporządzaniu protokołów lub innych dokumentów wyborczych albo referendalnych,”.

Art. 180.

W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 857, z 2001 r. Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 127, poz. 1089 oraz z 2003 r. i Nr 57, poz. 507) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 25:

a) w ust. 1 po wyrazach „do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej” dodaje się wyrazy „oraz wyborów do Parlamentu Europejskiego”;

b) ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz partii politycznej, z wyłączeniem składek członkowskich w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, oraz wpłat na Fundusz Wyborczy partii politycznej, nie może przekraczać w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę.

5. Jednorazowa wpłata kwoty przekraczającej minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalone na podstawie odrębnych przepisów, obowiązujące w dniu poprzedzającym wpłatę, może być dokonywana na rzecz partii politycznej jedynie czekiem, przelewem lub kartą płatniczą.”;

2) w art. 26a wyrazy „najniższego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów,”;

3) art. 34c otrzymuje brzmienie:

„Art. 34c. 1. Partia polityczna traci przez rok prawo do otrzymania subwencji, jeżeli:

1) nie złoży informacji w terminie określonym w art. 34 ust. 2 lub

2) informacja zostanie odrzucona przez Państwową Komisję Wyborczą albo

3) Sąd Najwyższy oddalił skargę, o której mowa w art. 34b ust. 1.

2. Utrata przez partię polityczną prawa do subwencji następuje w następnym roku kalendarzowym po roku, w którym wystąpiło zdarzenie, o którym mowa w ust. 1.”;

4) w art. 35 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Partia polityczna tworzy stały Fundusz Wyborczy w celu finansowania udziału partii politycznej w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach organów samorządu terytorialnego.”;

5) w art. 36a:

- a) w ust. 1 wyrazy „najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów.”;
- b) w ust. 2 wyrazy „najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów.”;

6) w art. 38d dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„Termin ten liczy się od początku kwartału następującego po kwartale w którym nastąpiło odrzucenie sprawozdania, a w razie złożenia skargi na postanowienie o odrzuceniu sprawozdania termin ten liczy się od początku kwartału następującego po kwartale, w którym nastąpiło oddalenie skargi przez Sąd Najwyższy.”;

7) art. 39a otrzymuje brzmienie:

- „Art. 39a. 1. Korzyści majątkowe przekazane partii politycznej lub Funduszowi Wyborczemu z naruszeniem przepisów art. 24 ust. 3, 6 i 8, art. 25, art. 36 ust. 1 i 3 lub art. 36a podlegają przypadkowi na rzecz Skarbu Państwa.
2. Przepis ust. 1 nie dotyczy korzyści majątkowych przekazanych partii politycznej lub Funduszowi Wyborczemu z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy, których partia nie przyjęła lub zwróciła darczyńcy w nieprzekraczalnym terminie 30 dni od daty dokonania darowizny.
3. Jeżeli korzyść majątkowa została przyjęta, zużyta lub utracona, przypadkowi podlega jej równowartość. Przyjęcie korzyści majątkowej z naruszeniem przepisów ustawy stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza w postanowieniu w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym.
4. Partia polityczna, w terminie 60 dni od dnia wydania przez Państwową Komisję Wyborczą postanowienia, o którym mowa w ust. 3, może dobrowolnie dokonać wpłaty korzyści majątkowej uzyskanej w sposób sprzeczny z prawem na konto urzędu skarbowego, właściwego dla jej siedziby. Dowód przekazania środków na rzecz Skarbu Państwa partia polityczna przedstawia Państwowej Komisji Wyborczej.
5. W przypadku odmowy dobrowolnego wydania korzyści majątkowej na rzecz Skarbu Państwa, w terminie określonym w ust. 4, minister właściwy do spraw finansów publicznych, na wniosek Państwowej Komisji Wyborczej, występuje do Sądu Okręgowego w Warszawie o orzeczenie przypadku korzyści majątkowej.
- ”

6. Do postępowania w sprawie przepadku korzyści majątkowej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.
7. W postępowaniu sądowym w sprawach przepadku korzyści majątkowych oraz w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym tych spraw, Skarb Państwa reprezentuje organ skarbowy, właściwy miejscowo dla siedziby partii politycznej.”.

Art. 181.

W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 i Nr 153, poz. 1271) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 18 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Decyzje Generalnego Inspektora, o których mowa w ust. 1, nie mogą ograniczać swobody działania podmiotów zgłaszających kandydatów lub listy kandydatów w wyborach na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do Sejmu, do Senatu i do organów samorządu terytorialnego, a także w wyborach do Parlamentu Europejskiego, pomiędzy dniem zarządzenia wyborów a dniem głosowania.”;

2) w art. 43 w ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) tworzonych na podstawie przepisów dotyczących wyborów do Sejmu, Senatu, Parlamentu Europejskiego, rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, wyborów na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wójta, burmistrza, prezydenta miasta oraz dotyczących referendum ogólnokrajowego i referendum lokalnego.”.

Art. 182.

W ustawie z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547) w art. 83d ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz komitetu wyborczego nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień ogłoszenia rozporządzenia o zarządzeniu wyborów. W przypadku gdy łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz komitetu wyborczego przekroczy 15-krotność minimalnego wynagrodzenia za pracę, wówczas nadwyżka sumy ponad dopuszczalny limit podlega przepadkowi na rzecz Skarbu Państwa na zasadach określonych w art. 84d.”.

Art. 183.

W ustawie z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 46, poz. 499, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

---

⁶⁾ Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 74, poz. 786 i Nr 154, poz. 1802, z 2002 r. Nr 14, poz. 128, Nr 113, poz. 984, Nr 127, poz. 1089 i Nr 153, poz. 1271 oraz z 2003 r. Nr 57, poz. 507 i Nr 130, poz. 1188.

1) art. 11 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 11. 1. Stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania.
2. Można być ujętym tylko w jednym rejestrze wyborców.
  3. Rejestr wyborców służy do sporządzania spisów wyborców dla wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej, dla wyborów do Sejmu i do Senatu, dla wyboru posłów do Parlamentu Europejskiego, dla wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, dla wyboru wójta, burmistrza i prezydenta miasta, a także do sporządzania spisów osób uprawnionych do udziału w referendum ogólnokrajowym oraz lokalnym.
  4. Rejestr wyborców dzieli się na część A i część B.
  5. Część A rejestru wyborców obejmuje obywateli polskich. W tej części rejestru wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL i adres zamieszkania wyborcy.
  6. Wyborcy będący obywatelami polskimi, zameldowani na obszarze gminy na pobyt stały, są wpisywani do rejestru wyborców z urzędu.
  7. Część B rejestru wyborców obejmuje obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, stale zamieszkałych na obszarze gminy i uprawnionych, na podstawie i w zakresie określonych w innych ustawach, do korzystania z praw wyborczych w Rzeczypospolitej Polskiej. W tej części rejestru wyborców wymienia się nazwisko i imiona, imię ojca, datę urodzenia, obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, numer paszportu lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz adres zamieszkania wyborcy.
  8. Wyborcę, o którym mowa w ust. 7, o ile nie jest już wpisany do rejestru wyborców, wpisuje się do rejestru wyborców, na jego wniosek, nie później niż 30 dnia po zarządzeniu wyborów, w których, na podstawie i w zakresie określonych w innych ustawach, zamierza uczestniczyć.
  9. Do wniosku, o którym mowa w ust. 8, muszą być załączone:
    - 1) kserokopia ważnego dokumentu stwierdzającego tożsamość wnioskodawcy oraz
    - 2) pisemna deklaracja, w której wnioskodawca podaje:
      - a) swoje obywatelstwo i adres stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
      - b) nazwę okręgu wyborczego albo miejscowości, w państwie członkowskim swojego pochodzenia, gdzie jest umieszczony w rejestrze wyborców,
      - c) oświadczenie, że zamierza korzystać z czynnego prawa wyborczego tylko na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

d) oświadczenie, że w państwie członkowskim swojego pochodzenia nie został pozbawiony czynnego prawa wyborczego.

10. Rejestr wyborców prowadzi na bieżąco gmina jako zadanie zlecone.

11. Rejestr wyborców jest udostępniany, na pisemny wniosek, do wglądu w urzędzie gminy.”;

2) w art. 12 uchyla się ust. 1;

3) w art. 12 ust. 2 i ust. 4, art. 17 ust. 4, art. 18 ust. 2, art. 19 ust. 3 i art. 21 ust. 1 wyrazy „w art. 11 ust. 4” zastępuje się wyrazami „w art. 11 ust. 5”;

4) dodaje się art. 15a i 15b w brzmieniu:

„Art. 15a. 1. Dane, o których mowa w art. 11 ust. 7 zdanie drugie, są przekazywane przez wójta, burmistrza (prezydenta miasta) za pośrednictwem właściwego miejscowo wojewody ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej.

2. Minister właściwy do spraw administracji publicznej przekazuje dane, o których mowa w ust. 1, właściwym organom państw członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 15b. 1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej przekazuje właściwym organom państw członkowskich Unii Europejskiej dane dotyczące obywateli polskich chcących korzystać z praw wyborczych na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, w zakresie niezbędnym do korzystania z tych praw.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, przekazuje wójt, burmistrz (prezydent miasta) na żądanie i za pośrednictwem właściwego miejscowo wojewody ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej.”;

5) art. 16 otrzymuje brzmienie:

„Art. 16. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Państwowej Komisji Wyborczej, określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób prowadzenia rejestru wyborców, ustalając:

a) wzór rejestru,

b) metody aktualizacji rejestru i sposób jego udostępniania,

c) wzór wniosku o udostępnienie rejestru,

d) wzór wniosku o wpisanie wyborcy do rejestru,

e) wzór zawiadomienia o wpisaniu do rejestru,

2) wzór pisemnej deklaracji, o której mowa w art. 11 ust. 9 pkt 2,

3) sposób przekazywania przez urzędy gmin właściwym organom wyborczym okresowych informacji o liczbie wyborców objętych rejestrem wyborców, a także

- 4) tryb przekazywania przez Rzeczpospolitą Polską innym państwom członkowskim Unii Europejskiej danych dotyczących obywateli tych państw, zamierzających korzystać z praw wyborczych w wyborach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również obywateli polskich chcących korzystać z praw wyborczych na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, uwzględniając w szczególności formę i terminy wymiany tych informacji, a także konieczność zapewnienia ochrony danych osobowych.”;
- 6) w art. 30 uchyla się ust. 4;
- 7) w art. 35 w ust. 2 wyrazy „wojewódzcy komisarze wyborczy lub ich zastępcy” zastępuje się wyrazami „komisarze wyborczy”;
- 8) w art. 44:
- a) w ust. 1 wyrazy „wojewódzki komisarz wyborczy lub zastępca wojewódzkiego komisarza wyborczego, powołani” zastępuje się wyrazami „komisarz wyborczy powołany”;
- b) w ust. 4 wyrazy „wojewódzkiego komisarza wyborczego lub zastępcę wojewódzkiego komisarza wyborczego” zastępuje się wyrazami „komisarza wyborczego”;
- 9) w art. 48 uchyla się ust. 9 i 10;
- 10) w art. 113 w ust. 3 wyrazy „najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników” zastępuje się wyrazami „minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów,”;
- 11) w art. 177:
- a) w ust. 1 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:
„6a) wyboru w toku kadencji na posła do Parlamentu Europejskiego,”;
- b) w ust. 4 wyrazy „ust. 1 pkt 6 i 7” zastępuje się wyrazami „ust. 1 pkt 6-7”;
- 12) w art. 213:
- a) w ust. 1 dodaje się pkt 6a w brzmieniu:
„6a) wyboru w toku kadencji na posła do Parlamentu Europejskiego,”;
- b) w ust. 4 wyrazy „ust. 1 pkt 6 i 7” zastępuje się wyrazami „ust. 1 pkt 6-7”;
- 13) w rozdziale 36 dodaje się art. 230a w brzmieniu:
„Art. 230a. Jeżeli właściwe organy gminy nie wykonują w terminie, w sposób zgodny z prawem, zadań dotyczących utworzenia obwodów głosowania lub ich zmiany, powołania lub zmian w składach komisji obwodowych, właściwa okręgowa komisja wyborcza wzywa te organy do wykonania zadań w sposób zgodny z prawem w wyznaczonym terminie, a w razie bezskutecznego upływu terminu niezwłocznie wykonuje te zadania.”;
- 14) art. 233 otrzymuje brzmienie:
„Art. 233. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o upływie terminu do wniesienia skargi, odwołania lub innego dokumentu do sądu, organu wyborczego, urzędu gminy, konsula albo kapitana statku, należy przez to rozumieć dzień złożenia skargi, odwołania lub innego

dokumentu w sądzie, organowi wyborczemu, w urzędzie gminy, w konsulacie lub kapitanowi statku.

2. Jeżeli koniec terminu wykonania czynności określonej w ustawie przypada na sobotę albo na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa pierwszego roboczego dnia po tym dniu.
3. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, czynności wyborcze określone kalendarzem wyborczym oraz czynności, o których mowa w ust. 1, są dokonywane w godzinach urzędowania sądów, organów wyborczych, urzędów gmin lub konsulatów.”.

Art. 184.

W ustawie z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052) w art. 1 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) rozpoznawania protestów wyborczych w wyborach do Parlamentu Europejskiego;”.

Art. 185.

Przepisu art. 6 ust. 1 nie stosuje się do posłów na Sejm i senatorów będących przedstawicielami Rzeczypospolitej Polskiej w Parlamencie Europejskim od dnia przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej do początku kadencji Parlamentu Europejskiego w latach 2004–2009.

Art. 186.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 marca 2004 r.

Załącznik do ustawy
z dnia 23 stycznia 2004 r.
(poz. 219)

Wykaz okręgów wyborczych i siedzib okręgowych komisji wyborczych

Okręg nr 1	obejmuje obszar województwa pomorskiego.	obejmuje obszar województwa pomorskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Gdańsk.
Okręg nr 2		obejmuje obszar województwa kujawsko-pomorskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Bydgoszcz.
Okręg nr 3	Obejmuje obszar województwa podlaskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.	obejmuje obszar województwa podlaskiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Olsztyn.
Okręg nr 4		obejmuje obszar części województwa mazowieckiego: m. st. Warszawy oraz powiatów: grodzkiego, legionowskiego, nowodworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, warszawskiego zachodniego i wołomińskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Warszawa.
Okręg nr 5	Obejmuje obszar części województwa mazowieckiego: powiatów - Ciechanowskiego, gostynińskiego, mławskiego, płockiego, płońskiego, przasnyskiego, sierpackiego, sochaczewskiego, żuromińskiego, żyrardowskiego, białobrzeskiego	obejmuje obszar części województwa mazowieckiego: powiatów - ciechanowskiego, gostynińskiego, mławskiego, płockiego, płońskiego, przasnyskiego, sierpeckiego, sochaczewskiego, żuromińskiego, żyrardowskiego, białobrzeskiego, lipskiego, przysuskiego, radomskiego, szydlowieckiego, zwoleńskiego, garwolińskiego, łosickiego, makowskiego, mińskiego, ostrołęckiego, ostrowskiego, pułtuskiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, wyszkowskiego oraz miast na prawach powiatu - Płock, Radom, Ostrołęka i Siedlce. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Warszawa.
Okręg nr 6		obejmuje obszar województwa łódzkiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Łódź.
Okręg nr 7		obejmuje obszar województwa wielkopolskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Poznań.
Okręg nr 8		obejmuje obszar województwa lubelskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Lublin
Okręg nr 9		obejmuje obszar województwa podkarpackiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Rzeszów.
Okręg nr 10		obejmuje obszar województwa małopolskiego i województwa świętokrzyskiego. Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Kraków.

- Okręg nr 11   obejmuje obszar województwa śląskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Katowice.
- Okręg nr 12   obejmuje obszar województwa dolnośląskiego i województwa
opolskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Wrocław.
- Okręg nr 13   obejmuje obszar województwa lubuskiego i województwa za-
chodnio-pomorskiego.
Siedziba okręgowej komisji wyborczej - Gorzów Wielkopolski.